

vwo 5 □ Thema's Profielwerkstuk   Uitwerkingen

profiel: Cultuur en Maatschappij

Vak	Thema nr	Titel
Cultuur & Maatschappij		
Kunst - Algemeen	1	Kunst en cultuur van Islam en Christendom
	2	Cultuur van de kerk
	3	Hofcultuur in de 16e 3n 17e eeuw
	4	Cultuur van de burger in de Gouden Eeuw
	5	Romantiek en realisme in de 19e eeuw
	6	Cultuur van het moderne in de 1e helft van de 20e eeuw
	7	Postmoderne architectuur in Rotterdam
	8	Modernisme – Postmodernisme in design en architectuur
	9	Op zoek naar je ideale museum
	10	De Kunsthal als tentoonstellingsmachine
	11	Mode en kleding
	12 (met Muz)	Massacultuur in de 2e helft van de 20e eeuw
	13	Van Middeleeuwen tot Massacultuur
40 (met FA)	Le Dadaïsme	
122 (met NA)	Licht en kleur	
Kunst – muziek	14	Making of a hitsong.
	15	Schrijven over muziek
	16 (met Bio)	Het effect van muziek op het menselijk brein
	17 (met NA)	De menselijke stem
	18 (met GS)	Muziekgeschiedenis: erfenis van de Middeleeuwen.
	19	Filmmuziek
	12 (met Kun)	Massacultuur in de 2e helft van de 20e eeuw
	23 (met NE)	Protestsongs
36 (met FA)	Het Franse chanson	
Nederlands (ihkv Kunst)	20	De reis van de Bontekoe naar Oost-Indië
	21	De Vijftigers
	22	Kader Abdollah, het huis van de moskee
	23 (met Muz, GS)	Protestsongs
	24	Literatuur en muziek
	25	Poëzie en muziek
	26 (met M&M)	Hoe zien buitenlanders de Nederlandse cultuur?
	27	Wat is Taal?
	28	Journalistiek
	29	Gerard Reve
	30	Kunst en Schrijven
	31	Vrouwenliteratuur
	32	Taalkunde: stel een nieuwe spellingshervorming voor
	33	Afrikaanse taal- en letterkunde
	34	Rap/Straattaal
35	Taalverandering	
Frans	36 (met Muz)	Het Franse chanson en de invloed op de Nederlandse muziek
	37	l'Existentialisme
	38	La Francophonie
	39	Les grands travaux
	40 (met Kun)	Le Dadaïsme
	41 (met GS)	Frankrijk en de kolonisatie
	42 (met M&M)	Vergelijk het drugsbeleid in Frankrijk en Nederland
Duits	43	Rol van Duits voor de Nederlands –Duitse handelsbetrekkingen
	44	Het "Goetheinstituut" en de verspreiding van de Duitse taal en cultuur
	45	Relatie van Duitsers en Nederlanders vroeger en nu
Engels	46	Engeland in de Middeleeuwen volgens Chaucer
	47	Jane Austen (1775-1817) en de comedy of manners
	48	De toekomstvisie's van Aldous Huxley en George Orwell

	49 50 51	Jazzy America in de jaren 20 volgens F Scott Fitzgerald American Protest Songs William Shakespeare
Geschiedenis	64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 (met M&M) 18 (met Muz) 23 (met NE, Muz) 41 (met FA)	Nederland (en Rotterdam) in de Tweede Wereldoorlog De pest Het oude Egypte Nederland in de jaren 60 Rotterdam in de Gouden Eeuw Hekserij en heksenvervolging Slavernij door de eeuwen heen De belangrijkste ontwikkeling in de geschiedenis van de mensheid Geheime sektes in de oudheid Mythologie als basis voor normen en waarden Muziek als betoog in de geschiedenis Kunst en symboliek als machtsmiddel Wie is Rudolf Steiner en waar staat hij voor? Terrorisme in de geschiedenis De keerzijden van de hippietijd De schaamte van het Britse Rijk: het koloniaal verleden verwerken Het vergeten oosten Is de rol van de vrouw onderbelicht in de Geschiedenis? Franco: Een Europese dictator uit de 20ste eeuw Vluchtelingen in Europa, een eeuwenoud probleem Muziekgeschiedenis: erfenis van de Middeleeuwen Protestsongs Frankrijk en de kolonisatie
Mens & Maatschappij	84 85 86 87 88 26 (met NE) 42 (met FA) 83 (met GS)	Wereldbeschouwing en spiritualiteit Politieke besluitvorming Rechtspraak en criminaliteit Religie in de moderne westerse maatschappij Vluchtelingencrisis Hoe zien buitenlanders de Nederlandse cultuur? Vergelijk het drugsbeleid in Frankrijk en Nederland Vluchtelingen in Europa, een eeuwenoud probleem
Economie	89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 (+ NA) 110 (met WA) 111 (met WA)	De Brexit Economische gevolgen van het coronavirus Economische gevolgen van de stikstofaanpak in Nederland Maatschappelijk verantwoord ondernemen Circulaire economie Cryptomunten Citymarketing Flexibilisering van de arbeidsmarkt Robotisering Gedragseconomie Economische aspecten van technologische ontwikkeling Modellen voor aandelen- en optieprijsen Speltheorie
Wiskunde A	100 101 102 103 104 105 (ook WB) 106 (ook WB) 107 (ook WB) 108 (ook WB) 109 (ook WB) 110 (met Eco) 111 (met Eco)	Ontwerp van een spel Het lerarentekort Dyslexie Sociale netwerken Geschiedenis van operations research Intelligentietests De Gulden Snede Design van games en apps Symmetrie Wiskunde en muziek Modellen voor aandelen- en optieprijsen Speltheorie

Kunst – Algemeen

VAK: KUNST ALGEMEEN - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

1 - Thema: Kunst en cultuur van Islam en Christendom

Beschrijving:

Te vuur en te zwaard hebben Christendom en Islam elkaar in het verleden, en ook nu nog, bestreden. Daarbij beroepen ze zich op de Bijbel enerzijds, en de Koran anderzijds. Maar wat zijn dan hun opvattingen over God en de reden van ons bestaan? Liggen die dan zo ver uit elkaar? Door ons te verdiepen in de erediensten, de bouwkunst en de beeldende kunst van Islam en Christendom kunnen we daar wat meer zicht op krijgen. De Moskee is zeker een heel ander bouwwerk dan de Christelijke kerk, maar zijn er ook overeenkomsten? En de beeldende kunst? Waar onze westerse kunst voortkomt uit de verhalende, figuratieve christelijke kunst met zijn bijbelse voorstellingen, is er in de islamitische kunst altijd een verbod geweest op het afbeelden van levende wezens. Maar veel moskeeën zijn oogverblindend mooi versierd! Een bezoek aan een Rotterdamse moskee is de beste manier om te beleven hoe de sfeer daar is, hoe het er aan toe gaat en hoe het eruit ziet. Er worden nog steeds vele moskeeën gebouwd, maar nauwelijks christelijke kerken. Kan je eigenlijk nog spreken van zoiets als een christelijke kunst? Is er zoiets als eigentijdse islamitische kunst? Is kunst niet juist een middel om de kloof tussen de twee religies te overbruggen?

Bronnen:

*Bezoek aan een moskee (contact via de docent)

*Dick E. H. de Boer, "Kennis op kamelen, Europa en de buiten Europese wereld (1150 –1350). (In overleg enkele stukjes hieruit)

*Nirmeyer, "De kruistochten", hieruit het hoofdstuk "Twee moslims over de Franken.

*H. Stierlin, 'Arabische kunstschaten', Iacob, Alphen a/d Rijn, 1981.

*G. Duby, "De kathedraalbouwers", Agon, 7^e druk, 1990. (stukjes hieruit).

*J. van Laarhoven, "De beeldentaal v.d. christelijke kunst", Nijmegen, 1992. (Stukjes).

VAK: KUNST ALGEMEEN - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

2 - Thema: Cultuur van de kerk

Beschrijving:

In dit profielwerkstuk doe je onderzoek naar de middeleeuwer en zijn wereld. Hoe stond hij in het leven? Wat gaf zijn leven richting? Je kunt bijvoorbeeld ingaan op

- de rol van relieken en hun betekenis,
- de verbeelding van hemel en hel in de Middeleeuwen,
- hoe de kruistochten zijn ontstaan en wat daarvan de gevolgen waren, etc.

Als veldwerk bezoek je enkele musea of kerken en bestudeer je de kunstwerken daarvan.

VAK: KUNST ALGEMEEN - VWO - PROFIEL: CM

3 - Thema: Hofcultuur in de 16^e en 17 eeuw

Beschrijving:

In dit profielwerkstuk doe je onderzoek naar de relatie tussen het leven aan het hof en de betekenis van de verschillende kunstdisciplines (beeldende kunst, dans, drama, muziek).

Je kunt bijvoorbeeld ingaan op

- Het leven aan het hof van Louis XIV en de plaats die de dans hierbij innam.

Als veldwerk bekijk je films over dit onderwerp. Je bezoek je enkele musea en bestudeer je de kunstwerken daarvan.

VAK: KUNST ALGEMEEN - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

4 - Thema: Cultuur van de burger in de Gouden Eeuw

Beschrijving:

In dit profielwerkstuk doe je onderzoek naar het leven in de Gouden Eeuw in de Nederlanden.

Je kunt je bijvoorbeeld verdiepen in:

- De ontwikkeling van de schilderkunst, het ontstaan van de verschillende genres en de handel hierin.
- De tulpenmanie in 1637
- Rotterdam in de Gouden Eeuw. Of Dordrecht.
- De muziek (J.P. Sweelinck), dans en drama (Vondel) van deze tijd.

Als veldwerk bezoek je musea of kerken en stadhuizen. bestudeer je de kunstwerken daarvan.

VAK: KUNST ALGEMEEN - HAVO/VWO - PROFIEL: CM**5 - Thema: Romantiek en Realisme in de 19e eeuw****Beschrijving:**

In dit profielwerkstuk doe je onderzoek naar de Cultuur van de 19e eeuw.

In de 19e eeuw vinden grootse omwentelingen plaats op het gebied van cultuur, kunst, wetenschap en techniek.

Je kunt je bijvoorbeeld verdiepen in:

De schilderkunst van de Romantiek, het Realisme, het Impressionisme.

Het ontstaan van de fotografie.

Dans, muziek en drama.

Stedebouwkundige ontwikkelingen in Parijs, Londen en/of Berlijn.

VAK: KUNST ALGEMEEN - HAVO/VWO - PROFIEL: CM**6 - Thema: De cultuur van het moderne in de eerste helft van de 20e eeuw****Beschrijving:**

Je bestudeert het ontstaan van een of meerdere ontwikkelingen in de kunst aan het begin van de 20e eeuw en de betekenis die dit had op de samenleving. Je kunt bijvoorbeeld ingaan op

- de opkomst van het Expressionisme in Duitsland (Die Brücke – Der blaue Reiter),
- het ontstaan van abstractie in de beeldende kunst (Picasso, Kandinsky),
- de ideeën van Piet Mondriaan over beeldende kunst en muziek in relatie tot geestverwanten in zijn tijd,
- Kandinsky en Schönberg en hun vernieuwing in de schilderkunst en muziek,
- de betekenis van het Bauhaus en/of Het Nieuwe Bouwen,
- de betekenis van de Triadische balletten van Oskar Schlemmer en/of Les ballets Russes.

Als veldwerk organiseer je een tentoonstelling over het onderwerp dat je hebt gekozen. Je geeft aan welke kunstwerken en achtergrondmaterialen je wilt laten zien, schrijft de begeleidende teksten bij de tentoonstelling en ontwerpt de entourage waarin je de kunstwerken wilt laten zien.

VAK: KUNST ALGEMEEN (ARCHITECTUUR) - HAVO/VWO - PROFIEL: CM**7 - Thema: Postmodernistische architectuur in Rotterdam****Beschrijving:**

In het lesboek "De Bespiegeling" wordt als toonbeeld van postmodernistische architectuur het Groninger Museum van de architect Mendini (1994) beschreven. In onze stad staat het Nederlands Architectuurinstituut dat in 1993 werd gebouwd door de Nederlandse (postmoderne) architect Jo Coenen. Dit gebouw vormt het uitgangspunt voor jouw profielwerkstuk. Vanuit het Nai onderzoek je de postmoderne architectuur die in Rotterdam aanwezig is. Als veldwerk maak je een architectuurwandeling door de stad.

Bronnen:

Internet: www.hetnieuweinstituut.nl

VAK: KUNST ALGEMEEN (ARCHITECTUUR) - HAVO/VWO - PROFIEL: CM**8 - Thema: Modernisme – Postmodernisme in design en architectuur.****Beschrijving:**

In het lesboek "De Bespiegeling" wordt het ontstaan van het postmodernisme in architectuur en design beschreven. Vanuit deze tekst leg je een relatie met de architectuur en vormgeving van het Modernisme. In onze stad is deze vooroorlogse stroming ruimschoots aanwezig in de architectuur van Brinkman en Van der Vlugt.

De Van Nellefabriek en Huis Sonneveld (naast het Nai) zijn hiervan enkele voorbeelden. Je vergelijkt twee bouwwerken of voorwerpen (van buiten en van binnen) en verdiept je in de makers ervan. Als veldwerk bezoek je het Nai, de Kunsthal en / of museum Boijmans van Beuningen.

Bronnen:

De Bespiegeling.

Internet: www.Boijmans.nl, www.Kunsthal.nl, www.hetnieuweinstituut.nl

VAK: KUNST ALGEMEEN (ARCHITECTUUR) - HAVO/VWO - PROFIEL: CM**9 - Thema: Op zoek rond het museumpark naar je ideale museum****Beschrijving:**

Nederland staat vol met musea, elk zichzelf respecterend dorp heeft er wel een. Van het biermuseum tot het bekende Rijksmuseum, overal worden (kunst) voorwerpen opgeslagen, gedocumenteerd en chronologisch of

thematisch tentoongesteld. Waarom zijn mensen nu eigenlijk musea gaan bouwen en vullen, en vanaf wanneer? Hebben musea toekomst?

Rotterdam is gezegend met het museumpark, waar dicht op elkaar een paar interessante musea staan: Het gerespecteerde Boijmans van Beuningen met zijn vaste collectie oude en recentere kunst, de Kunsthal met zijn wisselende, op een groot publiek gerichte exposities, het Nederlands Architectuur Instituut en het particuliere Chabot museum. Maar er staan nog veel meer musea binnen een straal van een kilometer!

1. Onderzoek en beschrijf van 4 musea het volgende:
  - Bekijk het museum van binnen en van buiten. Wat is er te zien, wat is de sfeer?
  - Bekijk folder en documentatie materiaal van het museum. Is het duidelijk, uitnodigend? Of juist niet? Waarop richt het museum zich hoofdzakelijk? Is er een permanente collectie? Zijn er wisselende tentoonstellingen?
  - Wat voor soort bezoekers lopen er rond? (leeftijd, sexe, tourist of Nederlander)
  - Stel tenminste 2 bezoekers enkele vragen (Wat spreekt u het meest/ minst aan? Gaat u vaker naar het museum?)
2. Kies 2 van de 4 musea. Neem die uitgebreid onder de loupe waarbij je medewerkers interviewt. Achterhaal de volgende zaken:
  - Wat is de doelstelling van het museum (op welk publiek richt het zich bijvoorbeeld?) -Hoe wordt het publiek bereikt, is er een scholieren/ jongeren beleid?
  - Wordt het door de overheid gesubsidieerd of is het particulier?
  - Wat is de geschiedenis van het museum? (wanneer is het begonnen?)
  - Wat zijn de belangrijkste functies binnen het museum? (conservator, directeur enz.)
  - Hoe/ door wie wordt er beslist over aankopen en nieuwe tentoonstellingen?
3. Richt naar aanleiding van je conclusies van bovenstaand onderzoek jouw eigen (fictieve!) museum in. Hoe moet jouw ideale museum eruit zien? Hoe bereik je dat er over 100 jaar nog veel mensen op af komen? Wat moet er dus tentoongesteld worden? Hoe moet het gepresenteerd?

Bronnen:

Museum bezoek, interviews, folder materiaal. Internetsites van de musea, zoals www.hetnieuweinstituut.nl van het Nederlands Architectuur Instituut

VAK: KUNST ALGEMEEN (BEELDEND) - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

10 – Thema: De Kunsthal als tentoonstellingsmachine

Beschrijving:

In september opent het nieuwe seizoen. Beschrijf de tentoonstelling waarmee de Kunsthal het seizoen opent en de achtergronden hiervan. Over welk thema wil de Kunsthal een tentoonstelling maken, waarom dit thema? Welke kunstenaars mogen er hun werk ophangen/presenteren. Voor welke doelgroep is de tentoonstelling bedoeld en waarom die? Hoe kan het onderwijs in de tentoonstelling worden betrokken? Op welke manier probeert de Kunsthal het publiek te bereiken. En lukt dit ook?
Veldwerk: ontwerp een flyer voor een zelfgekozen doelgroep.

Bronnen :

VAK: KUNST ALGEMEEN (MASSACULTUUR) - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

11 - Thema: Mode en kleding

Beschrijving:

De mode is grillig. Mensen drukken zich uit in wat ze dragen en hoe ze zich verven, tatoeëren, doorboren, een bril dragen, zich met sieraden behangen. Mensen kleden en gedragen zich naar de codes van een groep. Onderzoek voor diverse (sub)culturen welke kleding en accessoires men gebruikt, waarom, wat dat uitdrukt en hoe men zich gedraagt. Maak keuzes, onderzoek, ondervraag, fotografeer en sluit af met een eigen kledingontwerp voor die twee groepen.

Je kunt je eigen kledinglijn ontwerpen. Voor wie, voor welke gelegenheden? Wat moet die kleding uitdrukken? Wat mag/moet het kosten? Hoe kom je met je doelgroep in contact? Etc.

Bronnen:

<https://margotvalarie.wordpress.com/author/margotvalarie/>
<https://v2.nl/archive/people/ellie-uyttenbroek>

VAK: KUNST ALGEMEEN, KUNST-MUZIEK - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

12 - Thema: Massacultuur in de 2^e helft van de 20^e eeuw

Beschrijving:

Je bestudeert het ontstaan van een of meerdere ontwikkelingen in de kunst aan het eind van de 20^e eeuw en

de betekenis die dit had - en nog heeft - op de samenleving. Je kunt bijvoorbeeld ingaan op:

- Cobra en het optimisme in de kunst
- Pop Art: Andy Warhol en de Silver Factory. Pop Art en massacultuur
- Het ontstaan van de filmindustrie
- Mode, muziek en subculturen
- Het postmodernisme van Jeff Koons
- Modernisme – Postmodernisme in architectuur en design
- Soaps en videoclip
- Het ontstaan van popmuziek
- De invloed van popmuziek op de politiek

Als veldwerk ontwerp je het storyboard voor een documentaire over het onderwerp dat je hebt gekozen. Je geeft aan voor wie de documentaire bedoeld is, wat je in je documentaire wilt laten zien en horen, waar je wilt filmen, wie je wilt interviewen, je schrijft de voice-over teksten die de diverse passages verbinden.

VAK: KUNST ALGEMEEN (MASSACULTUUR) - HAVO/VWO PROFIEL: CM

13. Thema: Kunstgeschiedenis van Middeleeuwen tot Massacultuur

Beschrijving:

In de kunst zien we terug hoe de mens dacht over zichzelf, de ander en de maatschappij. Kunst als spiegel van de mens in zijn tijd. Je bestudeert een of meerdere thema's die in de kunsten zichtbaar werden, door verschillende tijden heen. Bijv.;

- Het vrouwelijk/mannelijk schoonheidsideaal
- De rol van de vrouw of man in de maatschappij
- Vrije tijdsbesteding
- De heersende moraal
- Dieren en hun rol in het dagelijks leven
- Symboliek en hoe de mens deze begreep en toepaste
- Scholing en studie
- Religie en de weerslag daarvan in de (beeldende) kunst

Je onderzoekt vier periodes in de kunstgeschiedenis en vergelijkt verschillende kunstwerken uit die verschillende tijden met elkaar. Hoe ontstonden ze, wat willen ze de kijker vertellen en hoe is het door de tijd heen veranderd.

Als veldwerk bezoek je een museum of tentoonstelling waar hedendaagse kunst te zien is of je bekijkt videoclips en/of reclames. Welke thema's komen terug, hoe is het veranderd t.o.v. vroegere tijden?

Bronnen: www.artsalanholland.nl , www.artube.nl , www.art21.nl

VAK: NATUURKUNDE - HAVO/VWO - PROFIEL: NG, NT, CM

122 - Thema: Licht en kleur

Beschrijving: Zichtbaar licht komt voor in wit en allerlei kleuren. Met prisma's blijkt wit licht in kleuren te splitsen te zijn, maar in het witte licht komen alleen primaire kleuren voor. De kleur van een voorwerp zie je pas goed als er wit licht op valt; in gekleurd licht vertroebelt de kleur. Kunstschilders geven op schilderijen rijke kleurschakeringen weer door op hun palet diverse pigmenten te mengen. In de kleuren-TV, digitale camera's, scanners en printers worden kleuren gereproduceerd op grond van 3 basiskleuren.

Naast zichtbaar licht is er ook infrarood licht, dat onzichtbaar is voor de ogen, maar wel merkbaar is als warmtestraling. Infrarood licht wordt o.m. toegepast in afstandsbedieningen, inbraakalarmsystemen, nachtkijkers en foto- en videoapparatuur waarmee warmtebeelden worden gemaakt.

Hoe komt een voorwerp aan z'n kleur? Welke kleuren worden geabsorbeerd, welke teruggekaatst en in welke mate? Kun je de absorptiekaracteristiek van een gekleurd voorwerp of de transmissiekaracteristiek van een kleurfilter meten? Hoe hangt de opname van warmtestraling door een voorwerp af van de kleur van dat voorwerp?

Welke basiskleuren gebruiken kunstschilders om andere kleuren mee te maken? Welke kleuren kunnen met deze basiskleuren weergegeven worden, welke niet? Welke kleuren worden in een kleurenprinter gebruikt? Welke kleuren gebruiken verffabrikanten en drukkerijen?

Hoe werkt een afstandsbediening? Hoe groot is het beeldveld van het oog van het apparaat dat op afstand bediend wordt? Op welke manier worden diverse commando's door de afstandsbediening overgeseind?

Kun je met een fotocamera en speciale film warmtebeelden van een lichaam maken? Hoe kun je temperatuursverschillen uit die warmtebeelden aflezen?

Digitale camera's maken lichtbeelden op basis van uiterst gevoelige lichtsensoren, zogenaamde CCD's. Wat is een CCD en hoe werkt die? Hoe gevoelig zijn CCD's? Hoe klein kun je ze maken? Hoe maak je CCD's

kleurgevoelig? Hoeveel CCD's heb je nodig voor een beeld van 24 mm bij 36 mm? Hoe maak je van een digitale foto-opname een afdruk op fotopapier?
Hoe komt een televisiebeeld tot stand? Hoe worden intensiteits- en kleurverschillen weergegeven? Hoe werkt een scanner? Hoe bereikt je bij een scanner een hoge resolutie?
Op welke wijze werkt een fotokopieerapparaat? Hoe wordt het opgenomen beeld overgebracht op een vel wit papier? Moderne kopieermachines werken met een geheugen. Hoe wordt een beeld opgeslagen en vervolgens weer afgebeeld op de afdrukeenheid voordat er een kopie wordt gemaakt?

Bronnen:

Boeken over kleurenleer, optica en fotografie, encyclopedie

Boeken en tijdschriften over elektronica

Fotostudio's, verfspecialisten, electronicawinkels

www.natuurkunde.nl   www.natuurkunde.pagina.nl

Kunst - Muziek

VAK: KUNST-MUZIEK - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

14 - Thema: "The Making of a Hitsong"

Beschrijving:

Wat heeft een song nodig om een hit te worden?

Muziek is een industrie. Of iets een hit wordt of niet is afhankelijk van allerlei factoren. Er zijn mensen die hier voelhorens voor hebben, en weten welke andere mensen ze erbij moeten betrekken om een muziekstuk tot een hit te maken.

Onderzoek dit proces: waar komt het idee vandaan; hoe is de verdere weg tot het eindresultaat; welke mensen zijn erbij betrokken; en op welk moment? Verloopt deze weg altijd hetzelfde of kan deze bij elke hit weer anders zijn? Er is veel over te lezen, maar je kunt ook rechtstreeks contact zoeken met musici en/of de industrie. Je werkstuk kan zo een inkijk worden in de wijze waarop een hit tot stand wordt gebracht.

Bronnen:

Musici, platenlabels

VAK: KUNST-MUZIEK - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

15 - Thema: Schrijven over muziek

Beschrijving:

Overall wordt er geschreven over muziek en dit kan op heel verschillende manieren. Vergelijk verschillende manieren om over muziek te praten. Voor wie is de tekst geschreven: is het een recensie, een persoonlijke ontboezeming, een flaptekst, een studieboektekst, of nog een ander soort tekst? Waar draait het om in de verschillende soort teksten? Heeft elke tekst een eigen soort taalgebruik? Maak een overzicht van deze verschillen. Schrijf ook een eigen verhaal over een muziekstuk of een muziekstijl die je aan het hart gaat, en kies hierbij voor één van de invalshoeken die hiervoor zijn genoemd. Maak er een verhaal met voldoende diepgang van.

Bronnen:

VAK: KUNST-MUZIEK, BIOLOGIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

16 - Thema: Het effect van muziek op het menselijke brein

Beschrijving:

Dat muziek een emotionele lading heeft, is onmiskenbaar: je wordt erdoor geraakt en komt in een bepaalde stemming. Daarnaast zou muziek ook therapeutisch kunnen werken. Zo wordt van de muziek van Mozart beweerd dat, als je daarnaar luistert, je er intelligenter van wordt. De psychedelische muziek uit de jaren 60 en 70 zou bewustzijnsverruimend werken. Ook bestaat er muziek-therapie.

Hoe zit dat? Wat doet muziek met je brein? Werkt klassieke muziek op dezelfde wijze in op je brein als jazz of popmuziek? En hoe zit het met hardcore housemuziek of heavy metal?

Hoe werkt muziek-therapie? Voor welke aandoeningen is dit geschikt? Hebben alle soorten muziek een therapeutische werking? Zijn er ook ziekmakende soorten muziek?

Bronnen:

VAK: KUNST-MUZIEK, NATUURKUNDE - HAVO/VWO PROFIEL: CM, NG

17 - Thema: De menselijke stem

Beschrijving:

Hoe werkt de stem en wat zijn de (on-)mogelijkheden?

Geluid speelt in onze maatschappij een belangrijke rol. Het overgrote deel van de menselijke communicatie verloopt via geluid: de gesproken taal. Het stemgeluid van ieder mens is anders en uniek. Velen kunnen andere mensen aan hun stem herkennen.

Waarom brengen mannen lagere tonen voort dan vrouwen? Welke biologische elementen in keel en hoofd bepalen de unieke klank van elke stem?

Door zanglessen en stemvorming kun je de klank en het volume van je stem beïnvloeden. Hoe gebeurt dat, wat train je precies? Zowel een operazanger als de zanger van een heavy metal band, die de grunt oefent, moeten zanglessen volgen. Waarin verschillen die?

In sommige culturen heb je boventoonzangers. Wat is een boventoon? Hoe kun je die met je stem tot klinken brengen? Gebruiken boventoonzangers hun stem anders dan westerse zangers? Hoe leer je boventoonzingen?

Hoe werkt het oor? Hoe neemt ons oor verschillende toonhoogtes en –sterktes waar? Hoe neemt het oor de

verschillen in klank waar?

In sommige gevallen is het nodig om je op 1 geluid te concentreren. Mensen kunnen dit: door je oren te spitsen kun je in een rumoerige omgeving 1 gesprek volgen, terwijl je al het andere geluid niet hoort. Hoe doen mensen dit?

Bronnen:

VAK: KUNST-MUZIEK, GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

18 - Thema: Muziekgeschiedenis: de erfenis van de Middeleeuwen

Beschrijving:

Hoe vinden we deze erfenis terug in de hedendaagse muziek?

Wat betekende muziek in de Middeleeuwen? Wat vinden we er nu nog van terug in hedendaagse muziek? Wat is de invloed op mij als muzikant en muzikliefhebber? Welke maat- en toonsoorten kende men? Gaat het spelen van middeleeuwse muziek anders dan het spelen van hedendaagse muziek? componeer je eigen 'middeleeuwse' muziekstuk.

Bronnen:

VAK: KUNST-MUZIEK - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

19 - Thema: Filmmuziek

Beschrijving:

Wat is de functie van filmmuziek en hoe ervaart de kijker dit?

Veel hits zijn bekend uit een film. Vaak wordt de muziek bij de film gemaakt, maar er wordt ook veel bestaande muziek gebruikt, die dankzij de film opnieuw in de belangstelling kan komen te staan.

Een recent verschijnsel dat in het verlengde hiervan ligt, is het gebruik van oude hits bij reclamespotjes op televisie.

- Wat voor rol speelt muziek in films? Hoe zit die muziek in elkaar, wanneer zwelt het aan, wanneer valt het stil? Welke aandacht mag de muziek tijdens de film voor zichzelf opeisen?
- Om welke redenen wordt er nieuwe muziek bij een film gemaakt? Wanneer kiest men voor bestaande muziek? Worden in films nieuwe en bestaande muziek door elkaar gebruikt?
- Welke rol speelt muziek in reclamespotjes? Met welk doel gebruikt men bestaande hits in reclamespotjes?

Bronnen:

Nederlands

VAK: NEDERLANDS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM
20 - Thema: De reis van Bontekoe naar Oost-Indië
Beschrijving: Als zijn botteliersmaat in het ruim het dagelijkse mutsje brandewijn voor de bemanningsleden aan het tappen is, valt er een kaars om en vliegt de brandewijn in de fik. Onder de vaten met brandewijn liggen vaatjes buskruit. Iedereen gaat als de wiedeweerga aan het blussen. Nou ja, iedereen? Een stuk of veertig bemanningsleden zien de klap al aankomen. Zij strijken stilletjes een sloep en maken dat ze uit de buurt komen. Een klassiek geval van mouterij. Achteraf blijken dit wel de slimste bemanningsleden te zijn, want Bontekoe en de zijnen vliegen met schip en al de lucht in en de schipper is maar wat blij dat hij samen met de enige andere overlevende door de muiters uit het water wordt gevist.
Bronnen: Lees: <i>Het journaal van Bontekoe</i> / hertaald door Thomas Rosenboom . - Amsterdam : Athenaeum-Polak & Van Gennep, 2001. - 137 p. (Het ware verhaal van een legendarische schipbreuk naar modern Nederlands overgebracht door Thomas Rosenboom. ISBN 90-253-0304-8) Lees: <i>De scheepsjongens van Bontekoe</i> , van Johan Fabricius Lees of bekijk een origineel 17 ^{de} -eeuwse uitgave of een facsimile-uitgave van deze scheepsreis.
Opdracht: Maak van beide boeken een uitgebreide samenvatting. Vergelijk en analyseer de inhoud. Noteer verschillen en overeenkomsten; verklaar vooral de verschillen. Geef een beschrijving van het oude boek en vergelijk dit met de andere boeken.

VAK: NEDERLANDS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM
21 - Thema: De Vijftigers
Beschrijving: De Vijftigers , zo noemden een aantal experimentele dichters zich uit de jaren vijftig. Leider was Lucebert . Ze veroorzaakten in de Nederlandse literatuur (met name in de poëzie) een revolutionaire wending die niet door iedereen werd begrepen. Op hun beurt hadden ze weinig waardering voor conventionele dichters (in hun ogen dan conventioneel!) als Bertus Aafjes en Maria Vasalis. Tot de groep behoorden o.a. Lucebert, Kouwenaar, Campert, Andreus, Elburg, Schierbeek, Vinkenoog. Sterk verwant aan de Experimentele Groep Holland, waaruit het tijdschrift Cobra (= Copenhagen, Brussel, Amsterdam) voortkwam, braken zij met traditionele vormen en stonden zij een 'lichamelijke' poëzie voor. Een voorbeeld van een fragment van een experimenteel gedicht van de dichter/schilder Lucebert volgt hieronder (het gedicht is het bekendste van Lucebert, het is op te vatten als een manifest, een programma voor zijn schrijverschap, tevens het programma van de Vijftigers): Ik tracht op poëtische wijze Dat wil zeggen Eenvouds verlichte waters De ruimte van het volledig leven Tot uitdrukking te brengen Ware ik geen mens geweest Gelijk aan menigte mensen Maar ware ik die ik was De stenen of vloeibare engel Geboorte en ontbinding hadden mij niet aangeraakt De weg van verlatenheid naar gemeenschap De stenen stenen dieren dieren vogels vogels weg Zou niet zo bevuild zijn Als dat nu te zien is aan mijn gedichten Die momentopnamen zijn van die weg Het optreden van De Vijftigers verwekte vaak schandaal en sterk verzet. (Bijvoorbeeld hun bezetting van het Stedelijk Museum in Amsterdam).
Bronnen: Nieuwe griffels, schone leien , samengesteld door Paul Rodenko Het complot der vijftigers, door Fokkema

Opdracht: Lees 5 poëziebundels van verschillende Vijftigers. Maak hiervan samenvattingen en vergelijk de bundels onderling. Gebruik hierbij de visie van de groep. Schrijf een geschiedenis van de Vijftigers, waarin je de vijf gelezen dichtbundels en de visie van de Vijftigers verwerkt.

VAK: NEDERLANDS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

22 - Thema: Kader Abdollah, *Het huis van de moskee*

Beschrijving:

In 2005 verscheen het indrukwekkende boek *Het huis van de moskee* van Kader Abdollah, waarin hij een levendige blik werpt op de islam voor en na de religieuze omwenteling in Iran.

Maak zelf een goede samenvatting van het boek.

Zoek per historische gebeurtenis artikelen, (delen van) boeken of teksten van websites waarmee je de samenvatting tot een combinatie van historie en fictie bundelt. Je werkt dus naar een tekst toe, waarin zowel de geschiedkundige elementen als de samenvatting een soort geheel vormen.

Bronnen:

hulpmiddel: Het Woordenboek der Nederlandse Taal (WNT)

VAK: NEDERLANDS, MUZIEK, GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

23 - Thema: Protestsongs

Beschrijving:

Wat kan je bereiken als gevierd artiest?

Een lied is een geweldig middel om de aandacht van een groot publiek te trekken.

Protestzangers gebruiken het om met klanken hun ongenoegen over bepaalde zaken naar voren te brengen.

Protestsongs worden vooral in verband gebracht met de zestiger jaren, toen in Amerika veel protest kwam tegen de Vietnamoorlog en de rassendiscriminatie: Bob Dylan, Joan Baez, Leonard Cohen.

Ook Nederland kent zijn protestliederen uit die tijd, liedjes van Boudewijn de Groot, Armand, Herman van Veen. De muziek staat bij deze liedjes in dienst van de tekst. (Actueel is de vraag of de teksten van Bob Dylan tot de poëzie gerekend moeten worden en zo ja, zou hij dan de Nobelprijs kunnen winnen?)

In deze tijd is ook niet iedereen het met alles eens en wordt er ook nog gezongen. Zitten daar ook protestliederen bij? Wie zingen ze en waar gaan ze over? Tegen wat of wie wordt er geprotesteerd? In hoeverre tonen eigentijdse groepen/zangers engagement?

Je kunt dit onderwerp vanuit Nederlands benaderen, maar ook vanuit Muziek. Een profielwerkstuk over dit onderwerp zou de volgende elementen kunnen hebben / de volgende vragen kunnen beantwoorden:

- Je zou teksten van verschillende groepen en zangers kunnen lezen en beluisteren en je kunnen afvragen of de teksten ergens tegen protesteren/engagement tonen.
- Welke onderwerpen zijn actueel?
- Je zou een vergelijking kunnen maken tussen de teksten uit de jaren 60 en de teksten/onderwerpen nu.
- Heeft Nederland op dit moment een specifieke protestzanger, die dus vooral protestliederen zingt?
- Wat is de invloed van de protestliederen?
- Waarom worden er in onze tijd veel/weinig protestliederen gemaakt?
- Misschien een interview met Marco Borsato, Osdorp Posse, Boudewijn de Groot, Arie van der Krogt of..?
- Welke invloed hebben Protestsongs op de muziekindustrie?
- Wat is de invloed op de status van de artiest?
- Wat is de invloed op andere muzikanten of stromingen in de muziek?
- Bestonden er ook Protestsongs in de klassieke muziek?

Bronnen:

- Diverse songbooks/cd's

- Wij staan scherp, internationale strijd- en protestliederen, R. Vandecavague

VAK: NEDERLANDS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

24 - Thema: literatuur en muziek

Beschrijving:

In veel boeken speelt muziek een belangrijke rol. Sommige personages zijn musicus en andere personages laten zien dat het beleven van muziek in hun leven een prominente plaats kan innemen.

Een profielwerkstuk over dit onderwerp zou de volgende elementen kunnen hebben. Geef een beeld van de relatie tussen muziek en literatuur. Dit doe je aan de hand van drie romans waarin muziek een belangrijke plaats inneemt.

Opdrachten die hierbij horen:

- 1 Geef van de drie romans een korte samenvatting.
- 2 Zoek in de romans naar beschrijvingen van muziek en vat die samen.
- 3 Wat betekent muziek spelen of het luisteren naar muziek voor de hoofdpersonen?
- 4 Is er verschil tussen klassieke muziek en popmuziek.
- 5 Beschrijf in hoeverre muziek in woorden beschreven kan worden.
- 6 In hoeverre verschillen de romans van elkaar als het gaat om muziekbeleving.
- 7 Wat is jouw standpunt.

Bronnen:

Artus Russell:	Een zweem van onvolmaaktheid
Marjan Berk:	De zelfvergrootster
Klaas Bond:	Gevoelige snaren
Jeroen Brouwer:	Zomervlucht
Cherry Duyns:	Dante's trompet
Anna Enquist:	Het geheim en Het meesterstuk
Maarten 't Hart:	De droomkoningin en Onder de korenmaat
Willem Frederik Hermans:	Filip's sonatine
Joost Heyink:	Obsessie
Geert van Istendael:	Altrapsodie
Adriaan Jaeggi:	De tol van de roem
Elisabeth Keesing:	Conform afspraak
Tessa Leuwsha:	De parbo-blues
Margriet de Moor:	Kreuzersonate en de Virtuoso
Elizabeth Nobel:	Het talent
Christine Otten:	Blauw metaal en Lente van glas
Chaja Polak:	Zomersonate
Bas van Putten:	De evangelist
Henk Meijer Romijn:	Het kwartet
Sanne Terlouw:	Het strijkkwartet
Wim van de Woestijne:	La diva

VAK: NEDERLANDS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

25 - Thema: Poëzie en muziek

Beschrijving:

Poëzie en muziek kunnen dicht bij elkaar staan. Poëzie maakt evenals muziek gebruik van ritmes e.d. In poëzie kan de muzikaliteit van de taal heel goed beleefd worden. Daarnaast zijn er ook dichters die gedichten schrijven over muziek.

Een profielwerkstuk over dit onderwerp zou de volgende elementen kunnen bevatten:

- 1 Lees drie dichtbundels.
- 2 Geef van iedere bundel aan waar de gedichten over gaan. Is er sprake van een thema?
- 3 Neem per bundel vijf gedichten over die over muziek gaan.
- 4 Per gedicht geef je aan waarover het gaat.
- 5 Welke functie heeft muziek in de vijftien gedichten. Zijn er overeenkomsten en verschillen?
- 6 In welk gedicht wordt de rol van muziek wat jou betreft het beste weergegeven. Waarom?
- 7 Maak een vergelijking tussen de drie bundels.
- 8 Zoek een biografie van de dichters die je gebruikt en geef aan wat de dichter zelf met muziek heeft.
- 9 Schrijf zelf een gedicht waarin je duidelijk maakt wat muziek met jou doet.

Bronnen:

J. Bernlef:	Achter de rug	Inez van Eijk:	Muzikaal verhaal
Boudewijn Büch:	In gedichten	Anna Enquist:	De tussentijd
J.A. Deelder:	Jazz en Modern passé	Lucebert:	Geïllustreerde poëziebundels (diverse)

VAK: NEDERLANDS, MENS & MAATSCHAPPIJ - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

26 - Thema: Hoe kijken buitenlanders tegen Nederland, Nederlanders en hun cultuur aan?

Beschrijving:

Hebben Nederlanders een eigen cultuur? Is een Nederlander een ander mens dan iemand van een andere nationaliteit? Is Nederland een uniek plekje op deze aardkloot?

Dit zijn de hoofdvragen die gesteld moeten worden bij dit onderwerp. Er is echter wel iets bijzonders aan de hand: de genoemde vragen worden niet door oorspronkelijke Nederlanders beantwoord, maar door nieuwe

Nederlanders of buitenlanders. Het is de bedoeling, dat je literatuur (romans, verhalen, poëzie) en artikelen bestudeert die in het Nederlands voor Nederlanders, maar door anderen geschreven is. Het is niet de bedoeling dat er een groep buitenlanders of nieuwe Nederlanders uitgelicht wordt. Toch is het denkbaar, als je met een goed plan komt, dat dit kan

Bronnen:

Er zijn nogal wat immigranten, sommige permanent, andere tijdelijk in Nederland wonend, die de pen ter hand genomen hebben. Hier volgt een rijtje:

Paul Abbey (Nieuw-Zeeland), Kader Abdollah (Iran), Yasmine Allas (Somalië), Sevtap Bayali (Turkije), Abdelkader Benali (Marokko), Tamara Benima (Israël), Hafid Bouazza (Ned. Marokko), Patrizio Canaponi (Italië), Saïd El Haji (Ned. Marokko), Sylvain Ephimenco (Frankrijk), Vernie A. February (Zuid Afrika), Chitra Gajadin (Suriname), Halil Gür (Turkije), Michele Oudei (Italië), Glenn Pennoch (Indonesië), Anil Ramdas (Suriname), Hans Sahar (Ned. Marokko), Abé Sahetapy (Molukken), Ibrahim Selman (Irak), Shrinivasi (Suriname), Mustafa Stitou (Marokko), Karim Traïda (Algerije), Sana Valiulina (Rusland)

Verder: Literom, websites Nederlandse kranten, websites diverse auteurs

VAK: NEDERLANDS, GESCHIEDENIS, FILOSOFIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

27 - Thema: Wat is Taal?

Beschrijving:

Wat bedoelen we met de uitdrukking: 'taal'? Over deze schijnbaar eenvoudige vraag is in de afgelopen eeuwen erg veel nagedacht en geschreven. In de Oudheid gebeurde dat meestal door filosofen. In de moderne tijd houden vooral taalkundigen zich hiermee bezig. Creëert taal werkelijkheid of is de mens in staat met taal werkelijkheid te beschrijven.

Deelonderwerpen die in je werkstuk aan de orde kunnen komen zijn:

- Beschrijf van de geschiedenis van de taalfilosofie;
- Geef een eigen definitie van taal
- Wat is de relatie tussen taal en denken?
- Wat betekent taal in de communicatie?

Bronnen:

W.A. de Pater en P. Swiggers: Taal en teken, een historisch - systematische inleiding in de taalfilosofie, Leuven 2000

M. Stokhof: Taal en betekenis, een inleiding in de taalfilosofie, Amsterdam 2000

F.G. Droste: Voor de spiegel van het denken, een taalkundige visie, Leuven 1987

L. Wittgenstein: het blauwe en het bruine boek, Amsterdam 1996

VAK: NEDERLANDS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

28 - Thema: Journalistiek

Beschrijving:

Je denkt erover om schrijver te worden? Journalistiek, wat houdt dat eigenlijk in? Hoe komt een krant of een tijdschrift tot stand? Hoe schrijf je eigenlijk een goede tekst? Wat is het werk van een redacteur? En van de beeldredactie? Deadline? Acquisitie? Op al je vragen kun je een antwoord vinden, niet alleen door te lezen, maar vooral door zelf aan de slag te gaan! Bezoek 'de krant', interview een journalist, schrijf zelf een goed artikel...

Opdracht: Je beantwoordt de vraag wat journalistiek inhoudt, maar je schrijft ook zelf een artikel en je zorgt ervoor dat het gepubliceerd wordt.

Bronnen: Nader te bepalen (in overleg).

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM

29 - Thema: Gerard Reve

Beschrijving:

Gerard Reve is één van de eerste Nederlanders die openlijk voor zijn homoseksualiteit uitkwam. In diverse romans en verhalen komt dit thema (uitgebreid) aan de orde. Door zijn homoseksualiteit en het feit dat hij openbaar verkondigde een trouw katholiek te zijn, kwam hij regelmatig in aanvaring met de kerk. Toen hij in de jaren zestig God met een muiskrijze ezel vergeleek, moest hij zelfs voor de rechtbank verschijnen. Kortom: een interessante persoonlijkheid waar veel over geschreven is met een uitgebreid literair oeuvre.

Bronnen:

Lees drie romans van Gerard Reve in overleg met je begeleider of één van de docenten Nederlands en maak hier samenvattingen van. Verwoordt Reves visie op zijn homoseksualiteit in relatie met het RK-geloof en de

kerk. Zoek teksten uit de tijd van het 'proces over de ezel' van zowel Reve zelf, als van zijn aanvallers en eventuele verdedigers. Maak van het geheel een opstel over (een gedeelte van) de biografie van Reve met de uittreksels van de boeken (en eventuele kopieën van processtukken) als bijlage.

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM

30 - Thema: Kunst en Schrijven

Beschrijving:

Schrijven is een kunst! Beeldhouwen en schilderen ook!

Veel dichters laten zich inspireren door kunst, door een schilderij van Rembrandt, van Karel Appel of door een beeld van Zadkine. Er zijn ook kunstenaars die zich laten inspireren door een gedicht of een verhaal. Een wisselwerking van inspiraties en scheppingen.

In het Belgische dorpje Watou wordt elk jaar in de zomer een kunst/poëzietentoonstelling gehouden, waar kunstwerken dichters hebben geïnspireerd en andersom dichters kunstenaars. Dit jaar was er werk van Karel Appel, Rutger Kopland, Eva Gerlach, Hugo Claus e.a.

In Rotterdam wordt elk jaar het "Geen daden maar woorden" festival gehouden, waar de wisselwerking van taal met andere kunst disciplines aan bod komt.

Een uitdaging om op onderzoek te gaan naar deze wisselwerking? Een **profielwerkstuk** over dit onderwerp (waaraan je met twee mensen zou kunnen werken) zou de volgende elementen kunnen hebben/ de volgende vragen kunnen beantwoorden:

- Zoek een aantal voorbeelden bij elkaar waar kunst en literatuur elkaar hebben beïnvloed.
- Probeer een reeks samen te stellen over verschillende tijden, bijv. gedichten uit afgelopen eeuwen tot heden met kunstwerken; of kunstwerken uit afgelopen eeuwen met gedichten.
- Zijn er ook kunstenaars die bij hun eigen werk gedichten schreven? Zijn er dichters/auteurs die bij hun werk kunst maakten?
- Probeer zelf naar aanleiding van een kunstwerk een gedicht of verhaal te schrijven.

Bronnen:

-Een engel achter de pilaar

-Catalogi van Watou <http://www.westhoek.be/poesiezomers-watou/welkom.htm>

-Tijdschrift Passionate www.passionate.nl

-Schrijvende hiaten, notities bij schilderwerk van E.de Vaal door C. Offermans (?)

- Lucebert - dichter en kunstenaar: diverse *geïllustreerde poëziebundels*

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM

31 - Thema: Vrouwenliteratuur

Beschrijving:

Het is nog niet zo heel lang geleden dat van vrouwen niet veel anders verwacht werd dan kinderen te baren, op te voeden en de man te verzorgen. In de arme milieus moesten ze zelfs helpen de kost te verdienen.

Er zijn echter altijd vrouwen geweest die tegen dit keurslijf vochten. Die tegen de heersende normen in toch zichzelf ontwikkelden, in de schilderkunst, in de dichtkunst, die gingen studeren of die zelfs op ontdekkingsreis gingen.

Er zijn altijd vrouwen geweest die een rol gespeeld hebben in de geschiedenis, de wetenschap en de religie.

Ze deden dat op hun eigen manier, wars van wetten, gebruiken, normen en waarden.

Over deze vrouwen is geschreven en ze hebben zelf geschreven.

Een profielwerkstuk over dit onderwerp (waaraan je met twee mensen zou kunnen werken) zou de volgende elementen kunnen hebben/ de volgende vragen kunnen beantwoorden:

- Ga op zoek naar een aantal vrouwen die m.n. op het gebied van de literatuur een opmerkelijke rol hebben gespeeld (Denk aan: Betje Wolff en Aagje Deken, Carry van Bruggen, Belle van Zuylen maar ook aan de vrouwelijke auteurs van onze tijd)
- Vergelijk hun levensgeschiedenissen. Kijk hoe zij hun doel bereikten.
- Plaats hun werk/leven in de tijd en bespreek welke zaken voor hen vanzelfsprekend waren en waar zij zich tegen verzetten.
- Bestudeer de rol van de vrouw in enkele werken.

Bronnen:

- Betje Wolff en Aagje Deken: o.a. Sara Burgerhart

- Briefwisseling van Belle van Zuylen

- Carry van Bruggen: o.a. Heleen, Eva

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM
32 - Thema: Taalkunde: schrijf een onderbouwd voorstel voor een nieuwe spellingshervorming
<p>Beschrijving: Spellingstroebelen   Zo nu en dan ontstaat in de Nederlanden beroering rond het doorvoeren van een spellingshervorming. Er blijkt na iedere hervorming toch nog altijd iets te zijn dat niet bevredigt. De oorsprong hiervan ligt in het feit dat het Latijnse alfabet - via de Grieken afkomstig van de Feniciërs - niet geschikt is om de klanken van het Nederlands weer te geven.</p> <p>Moet de laatste spellingshervorming weer afgeschaft worden?   De laatste spellingshervorming die we gekend hebben moet volgens sommigen onmiddellijk ongedaan gemaakt worden. Het is broddelwerk dat de taal en het taalgevoel beschadigt. We verwijzen hier bijvoorbeeld naar de 'tussen-n' in samenstellingen, een regel die foutief is en overigens geen spellingsregel is maar een verandering van de taal zelf. Een taalwijziging mag niet door de overheid opgelegd worden. De vorige regeling die nog zeer veel gebruikt wordt en waarin nog volop handboeken beschikbaar zijn kan dan weer in voege treden. We kunnen dan weer kracht putten uit het merg in onze eigen rug en de koek scheppen uit de panne die voor ons op het vuur staat. Bij voorbereidend werk over spelling moeten overigens niet alleen taalgeleerden betrokken worden, maar ook taalgebruikers, mensen die een onbevangen kennis hebben van de taal die zij dagelijks bezigen. Er moet ook gewaakt worden voor eenzijdigheid. Ook mensen met kennis van oudere vormen van het Nederlands dienen geraadpleegd te worden, alsmede sprekers van de dialecten uit alle streken van het Nederlandse taalgebied.</p> <p>Bronnen: Internet   Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS)</p>

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM
33 - Thema: Afrikaanse taal- en letterkunde
<p>Beschrijving: Het Afrikaans is een zustertaal van het Nederlands. Officieel is het Afrikaans een andere taal dan het Nederlands, maar het is duidelijk dat de talen zeer veel op elkaar lijken. Met een klein beetje moeite kunnen Nederlanders en Zuid-Afrikanen elkaar verstaan. Het Afrikaans wordt gesproken in Zuid-Afrika, Namibië en er is een kleine groep afrikaanssprekenden in Zimbabwe, Botswana en Zambia. Ook in de rest van Afrika gebruikt men veel Afrikaanse woorden voor diernamen. Natuurlijke rotsformaties die boven het landschap uitsteken worden ook in Kenia en Tanzania 'kopjes' genoemd.   Voer een studie uit naar het ontstaan en de ontwikkeling van het Afrikaans.   Wat zijn de verschillen en overeenkomsten met het Nederlands?   Hoe belangrijk is het Afrikaans op dit moment?   Is het Nederlands voor (sommige mensen/groepen) Afrikaners nog belangrijk?</p> <p>Bronnen: Brinkman, H.J. / Uys, J.Z. (s.a.), <i>Afrikaans in kort bestek</i>. Amsterdam: Bekking. Raidt, Edith H. (1983), <i>Einführung in Geschichte und Struktur des Afrikaans</i>. Darmstadt.   Diverse websites</p>

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM
34 - Thema: Straattaal en rap
<p>Beschrijving: Jeugdtaal, straattaal: wat is het verschil en wat zijn de overeenkomsten? Wat zijn de verschillen met de Standaardtaal (ABN)?   Je onderzoekt ook de geschiedenis van straattaal en kijkt naar begrippen als pidgin, creool en lingua franca.   Wat heeft rap (hebben rappers) met straattaal? Zijn er verschillen tussen Rotterdam en de andere grote steden? Is er (veel) invloed uit de VS?   Wat is de toekomst van straattaal?</p> <p>Bronnen: In overleg met docent.</p>

VAK: NEDERLANDS - VWO - PROFIEL: CM, EM

35 - Thema: Taalverandering

Beschrijving:

Je onderzoekt de geschiedenis van de Nederlandse taal vanaf ca. 500 tot nu. Hoe heeft het Nederlands zich ontwikkeld? Welke invloeden heeft het Nederlands van andere talen ondervonden?

Wat is het verschil tussen spreektaal en schrijftaal?

Zijn dialecten andere talen?

Welke invloed heeft Nederlands op andere talen gehad?

Hoe ziet de toekomst van het Nederlands er uit in verband met verdere globalisering?

Optioneel: ontwikkel een nieuwe makkelijkere spelling voor het Nederlands.

Bronnen:

Pauline Cornelissen - diverse titels

Nicoline van der Sijs - Groot leenwoordenboek

Joop ter Horst - diverse titels

Frans

VAK: FRANS, KUNST-MUZIEK - HAVO/WVO - PROFIEL: CM
36 - Thema: Het Franse chanson en de invloed op de Nederlandse muziek
Beschrijving: Het Franse chanson is wereldberoemd. Kies 3 bekende chansonniers en analyseer 10 chansons per artiest (verschillende onderwerpen: liefde, kritiek op de samenleving, de dood, enz.). Geef bij elke artiest aan welke onderwerp sterk naar voren komt. Zoek ook uit hoe het Franse chanson de Nederlandse muziek beïnvloed. Welke artiesten en zangers hebben zich laten inspireren door het Franse chanson? Wat is er typisch Frans en typisch Nederlands aan hun muziek?
Bronnen: CDs, internet (teksten + biografische gegevens)

VAK: FRANS - HAVO/WVO - PROFIEL: CM
37 - Thema: l'Existentialisme
Beschrijving: Na de 2 ^e Wereldoorlog is de stroming van het existentialisme van grote invloed geweest op het denken in West-Europa. Doe een onderzoek naar de oorzaken, de inhoud en de invloed van het werk van Jean-Paul Sartre en Albert Camus.
Bronnen: werken van Sartre en Camus, Franse literatuurgeschiedenis, internet

VAK: FRANS - HAVO/WVO - PROFIEL: CM
38 - Thema: la Francophonie
Beschrijving: Niet alleen in Frankrijk wordt Frans gesproken maar ook in andere landen van Europa, Noord-Amerika, Afrika en de Cariben. Onderzoek waarom men daar nog tegenwoordig Frans spreekt en welke woorden men uit andere talen daar heeft overgenomen. Hoe anders is de Franse taal die men daar spreekt ten opzichte van de moedertaal? Hoe is het gesteld met de cultuur in die streken? Welke typisch Franse invloeden zijn daar merkbaar in bijv. de bouwstijl, de monumenten, de omgang tussen de mensen, het eten etc. Wat heeft men uit het moederland behouden?
Bronnen: geschiedenisboeken over het kolonialisme, internet

VAK: FRANS - HAVO/WVO - PROFIEL: CM
39 - Thema: Les grands travaux
Beschrijving: Iedere Franse president probeert zijn stempel te drukken op Parijs. De bekendste voorbeelden zijn <i>La grande arche</i> en de <i>pyramide</i> van het Louvre. Eigenlijk is deze ontwikkeling al aan het eind van de 19 ^e eeuw gestart, toen Haussmann het stratenplan van Parijs aanpaste. - Beschrijf deze 'travaux', de voorgeschiedenis ervan en de uitwerking. Zorg voor illustraties (internet!) en vermeld je bronnen.
Bronnen: internet, geschiedenisboeken

VAK: FRANS, KUNST-ALGEMEEN - HAVO/VWO - PROFIEL: CM**40 - Thema: le Dadaïsme****Beschrijving:**

Reactie op de gruwelijkheden van de 2e wereldoorlog: geen schoonheid meer, geen vertrouwen. Kunst, poëzie betekent niks, heeft geen interne logica.

- Beschrijf de sfeer en uitgangspunten van het Dadaïsme. Wat wil men bereiken? Wat is het doel?
- Stel je eigen dadaïstisch manifest op of maak een dadaïstisch kunstwerk.

Bronnen:

Internet, kunstboeken, werken van Tristan Tzara, André Breton

VAK: FRANS, GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM**41 - Thema: Frankrijk en de kolonisatie****Beschrijving:**

Geschiedenis van het kolonialisme: In de Oudheid stichtten de Feniciërs, de Grieken en de Romeinen al koloniën. In de 16e eeuw begon de moderne koloniale expansie als gevolg van de grote ontdekkingen: Amerika (1492), zeeweg naar Indie (1498). De Spanjaarden en de Portugezen waren de eerste kolonisatoren. In de 17^e eeuw kwamen de Engelsen, de Nederlanders en de Fransen. Doel van de kolonisatie: winnen van grondstoffen, goedkope arbeidskrachten gebiedsuitbreiding, uitbreiding macht, enz

Geef definitie/ omschrijving van 'kolonie' / 'kolonialisme'.

Welke koloniën verwierf Frankrijk en wanneer: in Amerika? in Afrika? In Azië?

Wat was het doel van de Franse koloniale politiek? Doel was aanvankelijk assimilatie tot Frans staatsburgerschap. Dit bestond vaak echter alleen in theorie.

Welke gevolgen had de kolonisatie voor de inheemse bevolking? Sociaal? Cultureel? Economisch?

Wat was de betekenis van het koloniale stelsel? Het heeft de wereld een nieuw gezicht gegeven. De Europese cultuur is op grote schaal verbreid.

Bronnen:

Encyclopedieën (Winkler Prins) Geschiedenisboeken, Franse Larousse (geschiedenis), Internet

VAK: FRANS, MENS & MAATSCHAPPIJ - HAVO/VWO - PROFIEL: CM**42 - Thema: Vergelijk het drugsbeleid in Frankrijk met dat in Nederland****Beschrijving:**

In de grensstreek met België is erg veel overlast door jongeren uit Noord Frankrijk, die in Nederland drugs komen scoren. Het Nederlandse drugsbeleid is stukken liberaler dan het Franse.

Beschrijf de verschillen en overeenkomsten tussen het drugsbeleid in Nederland en Frankrijk.

Wat vinden de Fransen van het Nederlandse beleid en andersom?

Bronnen:

Duits

VAK: DUIJS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
43 - Thema: De rol van de Duitse taal voor de Nederlands –Duitse handelsbetrekkingen
Beschrijving: Welke rol heeft het beheersen van de Duitse taal voor een bedrijf dat in Duitsland zaken wil doen. Volgens economen loopt de Nederlandse bedrijven elke jaar miljoenen aan omzet mis, omdat Nederlanders onvoldoende de Duitse taal beheersen. Klopt dat?
Bronnen:

VAK: DUIJS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
44 - Thema: De rol van het “Goetheinstituut” voor de verspreiding van de Duitse taal en cultuur
Beschrijving: Overal ter wereld zijn Goetheinstituten gevestigd. Zoek contact met de instituten die in Nederland zijn en zoek uit op welke manier zij werken en hoe hun contact is met Nederlandse mensen.
Bronnen:

VAK: DUIJS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
45 - Thema: De relatie van Duitsers en Nederlanders: vroeger en nu
Beschrijving: Vrijwel altijd was een sterke verbinding tussen Duitsers en Nederlanders en niet alleen door het Koningshuis. De afgelopen 100 jaar heeft deze relatie turbulente tijden gekend. Wat zijn de redenen ervoor en hoe denken Nederlanders nu over Duitsers en Duitsers over Nederlanders?
Bronnen: Linhout, D.: Frau Antje und Herr Mustermann, Berlin 2003 Linhout, D.: Onbekende burens, Amsterdam 2000

Engels

VAK: ENGELS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
46 - Thema: Engeland in de Middeleeuwen volgens Chaucer in de Canterbury Tales (1387-1400)
Beschrijving: De samenleving in Engeland in de Middeleeuwen bestond uit verschillende lagen. Deze lagen van de maatschappij zijn terug te vinden in de Canterbury Tales. Ook ziet de lezer hoe er destijds tegen aan werd gekeken. Op humoristische wijze laat Chaucer dit zien.
Bronnen: http://www.dbnl.org/tekst/_bea001beat01_02/_bea001beat01_02_0007.htm http://www.eikonikon.nl/algemeen/lexikon/A-lex.pdf

VAK: ENGELS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
47 - Thema: Jane Austen (1775-1817) en de comedy of manners
Beschrijving: In haar boeken Pride and Prejudice en Emma laat Jane Austen met een lichte ironie de bekrompenheid en provinciaals denken van een elitair groepje mensen uit de maatschappij zien. Een groep waar zij zelf ook toe behoorde. Door de personages te analyseren en hun taalgebruik, gewoontes en omgang met anderen te bekijken kan worden afgeleid hoe de schrijfster denkt over de rol van de vrouw in de 18e eeuwse maatschappij.
Bronnen: http://nl.wikipedia.org/wiki/Engelse_literatuurgeschiedenis http://www.janeausten.tk/

VAK: ENGELS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
48 - Thema: De toekomstvisie's van Aldous Huxley en George Orwell
Beschrijving: Aldous Huxley en George Orwell brachten hun toekomstvisie's naar voren in hun 'novels of ideas'. In deze boeken speelt de ontwikkeling van de personages een ondergeschikte rol aan de ideeën over de toekomst en de politiek die de schrijvers tot uiting willen brengen. In 'Brave new World' en '1984' wordt de lezer een akelige toekomst voorgeschoteld, maar welke zaken die zijn voorspeld zijn ook echt uitgekomen.
Bronnen: http://www.omroep.nl/schooltv/sites/studiehuis/cm/cm3offline.htm http://nl.wikipedia.org/wiki/Science-fiction

VAK: ENGELS - HAVO/VWO PROFIEL: CM
49 - Thema: Jazzy America in de jaren twintig volgens F Scott Fitzgerald
Beschrijving: Fitzgerald was een schrijver die als geen ander zijn tijdgeest wist neer te zetten in zijn boeken. Hij was een van de schrijvers uit de Lost Generation, jonge Amerikanen die hun land verlieten na de eerste Wereldoorlog om een leven op te bouwen in Europa. Aan de hand van de personages in boeken als 'The Great Gatsby' en 'This Side of Paradise' geven zijn personages via hun gevoelens en acties de tijdgeest weer.
Bronnen: http://users.pandora.be/geert/Cursus_Bespreking/Literatuurlezingen/3Stad/L3Dreiser.html http://www.sc.edu/fitzgerald/

VAK: ENGELS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM
50 - Thema: American Protest Songs
Beschrijving: In 1939 vertolkte jazz zangeres Billie Holiday het lied 'Strange Fruit'. Dit lied, een aanklacht tegen het lynchen van Afro-Amerikanen in het zuiden van de Verenigde Staten, is later de boeken ingegaan als een van de eerste protestliederen. Sindsdien zijn protestliederen niet weg te denken uit de (Amerikaanse) muziekszene. Denk bijvoorbeeld aan de vele liederen die tijdens de Vietnam-oorlog zijn uitgebracht en die hebben geleid tot een groter bewustzijn onder de burgers. Maar ook in de huidige tijd zijn er veel artiesten die met hun songteksten een boodschap willen brengen. Welke aanklachten worden er bezongen?
Bronnen:

<http://www.pbs.org/independentlens/strangefruit/protest.html>
<http://www.naACP.org>

VAK: ENGELS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM

51 - Thema: William Shakespeare

Beschrijving:

De tijd en de maatschappij waarin Shakespeare leefde en werkte verschillen nogal van die van ons. Toch zijn Shakespeare's toneelstukken nog steeds populair, al werden ze 400 jaar geleden geschreven. Kies alvast een toneelstuk uit waar je wat mee wil doen. Waarom spreken de toneelstukken van Shakespeare ons nog steeds aan?

Bronnen:

Geschiedenis

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

64 - Thema: Nederland (en Rotterdam) in de Tweede Wereldoorlog

Beschrijving:

Welke gevolgen had de Tweede Wereldoorlog voor het leven in Nederland? Hoe heftig werd er gevochten? Wat vonden de Nederlanders van de Duitsers, en hoe keken ze tegen Joden aan? Wat waren met name voor Rotterdam de gevolgen van W.O. 2?

Dat zijn maar een paar van de vele vragen die je jezelf kunt stellen bij het onderzoeken van het leven in Nederland tijdens de Tweede wereldoorlog. Gebruik hierbij zoveel mogelijk kranten, tijdschriften en interviews (bijvoorbeeld met oudere familieleden).

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

65 - Thema: De Pest

Beschrijving:

De pest is misschien wel de meest dodelijke en verschrikkelijke ziekte die Europa ooit geteisterd heeft. In de 14^e eeuw heeft het in vier jaar aan eenderde van de bevolking het leven gekost. Onderzoek de aard (wat voor ziekte is het?), het ontstaan en de verspreiding van de Pest in Europa, en beschrijf welke invloed de ziekte had op het leven in de Middeleeuwen. Zie je verbanden met moderne epidemieën, zoals corona?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

66 - Thema: Het oude Egypte

Beschrijving:

Al ver voor onze jaartelling bestond er in Egypte een bloeiende maatschappij met enorme tempels en rijke kunst. Zonder de Nijl had deze maatschappij niet kunnen bloeien, dus wie de Nijl beheerste, beheerste het hele land. De Egyptische farao werd dan ook beschouwd als een god. Het geloof en het leven na de dood namen in het Oude Egypte een centrale plaats in, zoals je kunt zien aan de gigantische grafmonumenten en rijkversierde sarcofagen. In dit onderzoek kun je bijvoorbeeld richten op de positie van de farao en de invloed van spraakmakende farao's, of de rol van de dood en het leven na de dood in het Oude Egypte.

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

67 - Thema: Nederland in de jaren 60

Beschrijving:

De eerste vijftien jaar na de Tweede Wereldoorlog stonden in het teken van de wederopbouw van het land. De schade veroorzaakt door de oorlog moest worden hersteld. Dit hield de mensen sterk bezig. De jaren vijftig waren een tijd van hard werken, soberheid en niet zeuren. De welvaart nam eerst langzaam, daarna snel toe. In de jaren zestig was er voor het eerst sprake van welvaart.

Mensen en vooral jongeren krijgen meer geld en meer tijd te besteden. Men gaat zich afzetten tegen de bevoogding van de oudere generatie en dat leidt tot de opkomst van de tot dan toe bijna onbekende jeugdcultuur. Er ontstaan onder invloed van de 'protestgeneratie' nieuwe opvatting op het gebied van onder andere. Gezag, opvoeding en seksualiteit. Het was een opwindende tijd!

Bronnen:

boeken, films, muziek, kranten

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/WWO - PROFIEL: CM, EM

68 - Thema: Rotterdam in de Gouden Eeuw

Beschrijving:

Dat Amsterdam rijk is geworden door de handel in de Gouden Eeuw, zie je vandaag nog aan de vele patriciërshuizen langs de grachten. Maar hoe zit dan met Rotterdam?

Onderzoek wat de functie en positie was van Rotterdam in de Gouden Eeuw. Hoe zag de stad er toen uit? Wie bestuurden de stad? Welke politiek werd er bedreven? Wat werd er verhandeld? Zijn er nog overblijfselen uit die tijd te vinden? Zo ja, wat dan? Beschrijf de geschiedenis van enkele karakteristieke panden, hun bouwers, bewoners en gebruikers.

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/WWO - PROFIEL: CM, EM

69 - Thema: Hekserij en heksenvervolging

Beschrijving:

Al sinds de prehistorie houden mensen zich bezig met verschillende vormen van magie en hekserij. Maar wat is magie nu eigenlijk, en waarom reageerde de Christelijke kerk hier in de Middeleeuwen en renaissance zo heftig op, door zoveel heksen te vervolgen? Onderzoek hekserij en de vervolging ervan in deze periode, en beschrijf de beschuldigingen vanuit de kerk. In hoeverre waren deze beschuldigingen terecht?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/WWO - PROFIEL: CM, EM

70 - Thema: Slavernij door de eeuwen heen

Beschrijving:

Sinds er zoiets bestaat uit een elite bestaat er ook zoiets als een onderlaag van de maatschappij. Bij de Egyptenaren en Romeinen kon je in slavernij belanden als je een misdaad had gepleegd of als krijgsgevangene naar een vreemd land werd meegenomen. Veel Europese landen kochten slaven over van inheemse vorsten en namen hen mee naar plantages aan de andere kant van de oceaan. In veel culturen was slavernij zelfs erfelijk en kon je als slaaf worden geboren. Hoe een slaaf werd behandeld hing volledig af van zijn meester en de wetten die ergens golden. Pas in de laatste twee eeuwen is het verschijnsel langzaam verdwenen. Onderzoek de motieven voor slavernij en de positie van slaven in de maatschappij door de jaren heen, of kies een bepaalde tijd of cultuur waar je je op richt.

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/WWO - PROFIEL: CM, EM

71 - Thema: De belangrijkste ontwikkeling in de geschiedenis van de mensheid

Beschrijving:

Noah Yuval Harari is een van de meest invloedrijke schrijvers en denkers in de 21^e eeuw. Hij schreef het boek "Sapiens", waarin de ontwikkeling van de mens in grote stappen beschreef. Hij legde daarin uit wat hij zag als de belangrijkste stappen die de mens in zijn korte bestaan heeft gezet. Nu is het aan jou: wat is naar jouw visie de belangrijkste ontwikkeling geweest in de geschiedenis van de mensheid? Door welke uitvinding, verandering of gebeurtenis is de menselijke maatschappij het meest ingrijpend gevormd? Onderbouw jouw visie met wetenschappelijke argumenten en schets de veranderingen die de ontwikkeling die je hebt gekozen teweeg heeft gebracht. Beschrijf de oorzaken maar ook de gevolgen en dus de invloed van deze ontwikkeling op de mensheid.

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

72 - Thema: Geheime sektes in de oudheid

Beschrijving:

In de Griekse en Romeinse Tijd was er in het Middellandse Zeegebied sprake van een pluriforme samenleving. De Romeinen veroverden bijvoorbeeld een groot en machtig rijk en verspreidden de Griekse en de Romeinse cultuur onder de lokale bevolking. Overal in het Romeinse Rijk werden tempels gebouwd om de Griekse en Romeinse goden te eren. Als de Romeinen echter tempels ontdekten van populaire lokale goden van de volkeren die ze hadden onderworpen, was het niet ongewoon dat ze ook die goden overnamen en tot in Rome gingen vereren. Zo ontstond er in de Grieks-Romeinse wereld een groot aanbod aan goden en cultussen. Elke god kreeg vaak een eigen achterban, met priesters en gelovigen die speciaal naar de tempel van die god of goden kwam. Sommige van deze godencultussen ontwikkelden zich tot heuse sektes met inwijdingsrituelen en geheime bijeenkomsten, waarbij je pas de geheimen van het geloof en van de god te weten kon komen als je al was ingewijd. Een van die sektes van het Christendom, maar er waren er nog veel meer, zoals de cultus van Mithras. Als je dit thema kiest, verdiep je dan in een van deze mysterieculen en beschrijf bijvoorbeeld hoe deze ontstond, op welke manier men werd ingewijd en wat nou precies de mysteries van deze cultus waren.

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

73 - Thema: Mythologie als basis voor normen en waarden

Beschrijving:

In de 10^e klas volg je de periode Oude Culturen, waarbij de grote oude beschavingen van onder andere Griekenland, het Midden-Oosten en Azië worden behandeld. Elke van deze beschavingen heeft zijn eigen mythen, waarvan er een werd behandeld in de les. De mythologie van een oude beschaving vormde een belangrijk onderdeel van het geloof en dus de plaatselijke cultuur. Elk van deze mythen bevat een belangrijke boodschap en een wijze les, vaak ook een verklaring voor een cultureel of natuurlijk fenomeen. Door deze mythen te bestuderen en te verbinden met onze kennis over de maatschappij in deze beschaving, kunnen we veel leren over hoe de mensen in die tijd dachten en vooral ook waarom ze daar zo over dachten. De mythologie is dus de spiegel van de menselijke geest. Je kiest een van de oude beschavingen en koppelt een aspect van die beschaving aan de verhalen die in deze beschaving werden verteld. Ook zou je een belangrijk thema in het leven kunnen kiezen en vergelijken hoe dat in de mythologie van verschillende culturen terig te zien is. Hoe denken deze culturen bijvoorbeeld over het leven na de dood? Wat zijn de eigenschappen van een echte held? Hoe moet je op de juiste manier leven?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

74 - Thema: Muziek als betoog in de geschiedenis

Beschrijving:

Na de Tweede Wereldoorlog raakt de geschiedenis en de westerse cultuur in een stroomversnelling. Er is veel schade geleden en grote delen van Europa moeten opnieuw worden opgebouwd. Tegelijk ontstaan er steeds grotere spanningen tussen het communistische oostblok en het kapitalistische westblok. De angst dat er een wereldwijde kernoorlog zal uitbreken wordt steeds reëler. Na een periode van hard zwoegen herstelt de economie zich aan het einde van de jaren '50 en een periode van grote welvaart breekt aan. Door deze welvaart en de ontwikkeling van massamedia (radio, TV) komen jongeren in aanraking met andere normen en waarden, maar ook met gebeurtenissen in andere delen van de wereld. Niet alleen hebben deze jongeren de neiging zich te verzetten tegen de ouderwetse normen en waarden van hun ouders, maar ook tegen wat ze om hun heen zien gebeuren. Doordat nieuws zich snel verspreidt en jongeren letterlijk kunnen zien welke misstanden ergens anders gebeuren, gaan jongeren zich emanciperen en vormen ze zich een mening over politiek en oorlogen. Deze jongeren noemen we de protestgeneratie. Een van de manieren om hun protest te laten horen is via de muziek die zij maakten. Deze protestsongs waren vaak een betoog tegen oorlog, voor saamhorigheid en een roep om verandering. Wie behoorden tot deze protestgeneratie? Waarom gingen zij muziek maken en wat wilden zij met hun muziek overbrengen?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

75 - Thema: Kunst en symboliek als machtsmiddel

Beschrijving:

In de 20^e eeuw werd kunst vaak gezien als een doel op zich. Een streven naar schoonheid of het vorm geven aan de eigen creativiteit. Dat is echter lang niet altijd zo geweest. In lang vervlogen tijden werd kunst vooral gemaakt om rijkdom te tonen of goden te vereren. In de Gouden Eeuw zagen kunstenaars in de Republiek zichzelf vaak als ambachtslieden die op naar wens schilderden wat van ze werd gevraagd, als de klant maar betaalde. Vorsten huurden regelmatig kunstenaars in, niet alleen om zich te laten vereeuwigen op een schilderij, maar ook om in hun paleizen hun rijkdom en macht te laten zien: kunst werd een statussymbool. Met de juiste symboliek in een schilderij kon de vorst een bepaalde boodschap uitdragen en het volk overtuigen van zijn faam en glorie.

In de 20^e eeuw kreeg het beïnvloeden van de kijker via kunst een nieuwe dimensie. Dictators als Hitler en Stalin gebruikten de kunst om het volk te overtuigen van hun ideologie. Er werden vakbonden voor kunstenaars opgericht, aangestuurd door de overheid, zodat het volk ook bij alle kunst die zij zagen werden geïndoctrineerd. Herkenbare symbolen werden in totalitaire systemen gebruikt om de principes van de partij of de grote leider over te brengen: denk aan het hakenkruis of de hamer en sikkel. Waarom kozen vorsten en leiders ervoor om kunst te gebruiken om invloed op het volk uit te oefenen? Welke kunst werd er gemaakt in opdracht van die leiders en hoe moest dit bijdragen aan het indoctrineren van de bevolking?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

76 - Thema: Wie is Rudolf Steiner en waar staat hij voor?

Beschrijving:

Antroposofie, Theosofie of andere negentiende of twintigste-eeuwse filosofie of esoterie.

In de oudheid ontstonden er reeds zogenaamde mysterie cultussen. Speciale religieuze bijeenkomsten alleen voor ingewijden. Gedurende de lange eeuwen Christendom in Europa in de middeleeuwen verloren dit soort sektes veel volgers of verdwenen helemaal om vervolging te voorkomen. Met de komst van de renaissance en later de verlichting kwam er in Europa echter weer hernieuwde aandacht voor ander religieus gedachtengoed wat aansloot bij de christelijke religie, maar ook een duidelijk andere spirituele benadering van het leven zocht. Kabbala, vrijmetselarij, hermetisme etc. In de 18^e en 19^e eeuw maakte hermetisme, kabbala ook plaats voor nieuwe bewegingen zoals de Theosofie waar onze antroposofie dan weer vanaf komt. Later in de 20^e eeuw zocht men nog verder en werden oude heidense tradities en antichristelijke sentimenten opgezocht in neo-paganisme, satanisme en Wicca. Hoe ontstonden deze bewegingen? Wat voor kijk hebben zij op de wereld? In hoeverre heeft dat de antroposofie beïnvloed? Wat betekent dat voor de vrije school?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

77 - Thema: Terrorisme is niks nieuws, maar onze kijk erop wel.

Beschrijving:

Vandaag de dag heerst het beeld dat terrorisme iets is van de laatste tijd en dat het (bijna) altijd iets te maken heeft met moslim extremisme. Wetenschappelijk is dit onzin, pas sinds enkele decennia is deze focus zozeer gaan liggen op religieus geweld. Sommige historici noemen het schrikbewind van Robespierre tijdens de Franse revolutie: 'De Terreur' als het eerste voorbeeld van een gewelddadige of zwaar schadelijke daad om politiek of religieus motief (een losse definitie van het woord terrorisme). Anderen wijzen naar de extreemlinkse, Russische Narodnaja Volja als eerste terroristische groepering. Sinds het begin van de negentiende eeuw zijn eendeloos veel daden en groeperingen terroristisch genoemd. Wat deze groepen allemaal verbindt, is dat ze allemaal tegenstanders zijn van het regerende systeem. Een voorstander van zo'n groepering noemt zichzelf vaak een vrijheidsstrijder, geen terrorist. Waren de verzetsbewegingen tijdens de tweede wereldoorlog terroristisch?

Wat is terrorisme? Waarom is het zo verbonden geraakt met moslim extremisme? Wat voor interessante groeperingen uit het verleden zijn er te belichten?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

78 - Thema: De keerzijden van de hippietijd

Beschrijving:

Misstanden bij de geheime politie, zelfmoordhippies en gewelddadige protesten in het westen.

In ons algemeen beeld van de jaren '60 en '70 denken we aan een prachtige tijd voor jongeren en de westerse maatschappij. De koude oorlog woedde, maar verder ging het lekker met de welvaart en de vrijheid in het westen. Fout geantwoord. Onder druk van de koude oorlog overtraden de CIA, FBI, MI5 en MI6 menig internationaal recht en regel. LSD loslaten in kraakpanden. Een moordpoging op Fidel Castro of een coup plegen in Iran, dit zijn slechts enkele voorbeelden.

In 68 braken, naar aanleiding van de dood van Martin Luther King heftige rellen uit in meerdere Amerikaanse steden. Deze opstanden waren zo heftig dat een aantal grote steden compleet ontwricht raakten en het leger er aan te pas moest komen om de onrust tegen te houden.

Charles Manson en Jim Jones zijn twee beruchte namen in de Amerikaanse geschiedenis terwijl ze in Nederland zo goed als vergeten zijn. Beide mannen leidde een groep goedgelovige hippies tot een vreselijk einde. Charles Manson leidde een kleinere groep die onder andere een paar beroemde Hollywood persoonlijkheden vermoorde omdat ze daarmee dachten een rassenoorlog te ontketenen. Jim Jones leidde een groep van uiteindelijk 900 mensen die zich als een cult om hem heen vormde. Na een moord op een Amerikaanse beleidsmaker pleegde deze volledige groep moord-zelfmoord. De gebeurtenis met de meeste Amerikaanse doden in een keer tot de aanslagen op de twin towers van 2001.

Hoe kunnen dit soort gebeurtenissen plaatsvinden in de welvaart en weelde van de 60's en 70's? Of hebben ze daar juist iets mee te maken? Wat deed de koude oorlog en welvaart met de VS (en het VK)?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

79 - Thema: De schaamte van het Britse Rijk: het koloniaal verleden verwerken

Beschrijving:

Misstanden en beeldvorming omtrent het koloniaal verleden van het Verenigd Koninkrijk.

Sinds het begin van het koloniale tijdperk ontwikkelde Engeland en later het Verenigd Koninkrijk zich tot één van de belangrijkste veroveraars van overzeese gebieden. In de eerste eeuwen ging het vooral om handel, maar vanaf het begin van de 18e eeuw werd steeds meer gebied opgeëist en ingelijfd bij het zogenaamde 'Britse Rijk'. Als alle gebieden bij elkaar werden opgeteld bezat de Britse Staat het grootste rijk wat de wereld ooit heeft gezien. Dit rijk werd echter veroverd met weinig oog voor de rechten van inheemse volkeren. In Noord-Amerika, Afrika, Australië, India en Pakistan zijn tientallen miljoenen mensen gestorven als resultaat van deze veroveringen. Miljoenen slaven zijn verhandeld, steden verwoest en hele bevolkingen verplaatst. Ondanks al deze narigheden kijken veel Britten trots terug naar het Britse Rijk. Waar Nederlanders vaak schaamte voelen ten opzichte van Indonesië en Belgen ten opzichte van Congo, om maar niet te spreken van de schaamte van Duitsers omtrent de tweede wereldoorlog, lijkt het schaamte van de Britten angstvallig afwezig. Wat schuilt hierachter? Waren de misstanden normaal voor die tijd? Was het rijk zo groot dat trots de schaamte overschaduwde? Waar onze koning publiekelijk excuses aanbied aan Indonesië, is het vandaag de dag nog een lopende discussie onder Britse politici: moeten we ons niet vooral trots voelen over ons koloniaal verleden?

Bronnen:

VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM**80 - Thema: Het vergeten oosten.****Beschrijving:**

Wanneer je leert over de geschiedenis van Europa in de geschiedenislessen leer je vooral de geschiedenis van West-Europa en in mindere mate Zuid-Europa, maar eigenlijk ontbreekt Oost-Europa totaal uit dit plaatje totdat het een speelbal wordt van de Fascistische en Communistische superstaten van de twintigste eeuw. Wie waren de Kievan Rus, de oorsprong van Rusland en Oekraïne? Hoe zit het met het ontstaan en constant verdwijnen en weer herrijzen van Polen? Polen verloor 17% van zijn bevolking tijdens de tweede wereldoorlog, dat is procentueel meer dan welk land ook, waarom horen we hier niet meer over? Waarom werden Oekraïners massaal ingezet als schoktroepen en knokploegen van de Nazi's? Pruisen, het huidige Kaliningrad (nu deel van Rusland) is een stuk land dat ooit geregeerd werd door een ridderorde en soort van het huidige Duitsland heeft gecreëerd, hoe zit dat? Waarom spreken de Hongaren zo'n ontzettend rare taal die niks te maken heeft met de talen van de omliggende landen (ze noemen zichzelf ook helemaal geen Hongaren maar Magyar), waar komen die Hongaren eigenlijk vandaan? Waarom is Oekraïne een apart land van Rusland? Waar komen al die landen in de Balkan vandaan, Wat is Joegoslavië en waar is het naartoe? Oost-Europa is deel van Europa, maar wordt vergeten door of leeft op gespannen voet met de baasjes in West-Europa. Al deze onbeantwoorde vragen hierboven geven aan hoe weinig wij er (waarschijnlijk) over weten. Daar gaan jullie verandering in brengen.

Bronnen:**VAK: GESCHIEDENIS - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM****81 - Thema: Is de rol van de vrouw onderbelicht in de Geschiedenis?****Beschrijving:**

Ook vroeger bestond de helft van de mensen uit vrouwen. Toch hebben ze een bescheiden plaats in onze geschiedenisboeken. Maar neem nu de zeventiende eeuwse schilder Judith Leyster die als eerste vrouw toetrad tot het schildersgilde van Haarlem, zoals alle gildes in die tijd een mannenbolwerk. Of Hildegard van Bingen, een multi-talent uit de 11^e eeuw, onder meer van belang voor de ontwikkeling van de muziek. En waarom worden er nog steeds straten vernoemd naar onbeduidende (mannelijke) ambtenaren als je ook kunt wonen in de Laan van Cleopatra? De vrouw in de geschiedenis was er altijd al. En ze wil gezien worden.

Bronnen:**VAK: GESCHIEDENIS NM- HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM****82 - Thema: Franco: Een Europese dictator uit de 20ste eeuw.****Beschrijving:**

In 1936 begon de Spaanse Burgeroorlog. Uiteindelijk zou generaal Franco de troepen van de linkse, gekozen regering verslaan. Met behulp van Nazi-Duitsland en het fascistische Italië van Mussolini. Pas in 1975 zou er een einde komen aan de dictatuur van Franco.

Bronnen:

83 - Thema: Vluchtelingen in Europa, een eeuwenoud probleem

Beschrijving:

Een kijk op de huidige problemen die ontstaan tussen vluchtelingen en de EU en/of een vergelijking van en kijk op verhalen over vluchtelingen uit het verleden.

De huidige 'vluchtelingencrisis' van de EU is geen nieuw verschijnsel. Sinds het begin van de mensheid zijn volkeren op reis of de vlucht geweest. De eerste mensen die uit Afrika naar Europa en Azië reisden, Joden die Egypte uit vluchten, Germaanse volkeren op de vlucht voor de Hunnen, De grote volksverhuizingen van de vroege middeleeuwen, De migratie van Angelen, Saksen, Denen en Normandiërs naar Groot Brittannië, de Ostsiedlung van de Duitsers of de Scandinaviërs in Rusland: er zijn eindeloos veel voorbeelden te noemen. Echter met het ontstaan van de 'Natiestaat' (één volk in één land) in de 19e eeuw zien we dat men anders is gaan kijken naar reizende volkeren. Er zijn ook in de 19e en twintigste eeuw veel voorbeelden te vinden van 'succesvolle' migratie zoals Ierse vluchtelingen in de VS, Joodse vluchtelingen in Groot Brittannië, Vietnamese vluchtelingen in West-Europa en de VS, maar vaak leiden migratie patronen in de moderne tijd tot veel spanning. Marokkanen, Syriërs of Afghanen hebben het niet makkelijk in Nederland bijvoorbeeld en oorlogsvluchtelingen worden niet breed ontvangen, maar juist tegengehouden bij de grens van Europa onder erbarmelijke omstandigheden. Een kijk op problematische migraties uit het verleden is ook mogelijk. Veel van bovengenoemde migraties gingen gepaard met oorlog. Wat veroorzaakt deze spanningen? Wat drijft men om te vluchten uit eigen land? Wat vinden denkers, ideologieën en tijdgenoten van migratie?

Bronnen:

Mens en Maatschappij

VAK: MENS EN MAATSCHAPPIJ - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

84 - Thema: Wereldbeschouwing en spiritualiteit

Beschrijving:

De wijze waarop een samenleving wordt ingericht en hoe men tegen de mens en de wereld aankijkt, steunt vaak op (religieuze) overtuigingen die door de bevolking algemeen wordt aanvaard. Die overtuigingen komen zelf weer voort uit (religieuze) ervaringen en spiritualiteit. Je kiest bepaalde godsdienst of spirituele beweging, onderzoekt de wortels daarvan en gaat na hoe men tegen mens en wereld aankijkt en hoe dat de samenleving vormt.

Bronnen:

VAK: MENS EN MAATSCHAPPIJ - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

85 - Thema: Politieke besluitvorming

Beschrijving:

Nederland is een constitutionele monarchie. Dat impliceert dat de koningin het voor het zeggen heeft, terwijl ze weinig macht heeft. De Nederlandse staatsinrichting is democratisch, maar toch gaat een wet niet door als de koningin geen handtekening zet. Hoe werkt dit? Schrijf een werkstuk over hoe de Nederlandse staatsinrichting is opgebouwd. Wie heeft er in Nederland nu eigenlijk de macht? Wie beslist wat en waarom? Hoe wordt ervoor gezorgd dat de politieke besluitvorming eerlijk verloopt?

Bronnen:

VAK: MENS EN MAATSCHAPPIJ - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

86 - Thema: Rechtspraak en criminaliteit

Beschrijving:

De laatste jaren neemt volgens de statistieken de criminaliteit steeds meer toe. Vooral geweldsmisdrijven komen steeds meer voor. Veel mensen wijten de grotere criminaliteit aan al die allochtonen, maar in hoeverre is dat eigenlijk wel eerlijk? Doe onderzoek naar het verschijnsel criminaliteit. Wat is criminaliteit eigenlijk, hoe ontstaat het en waarom neemt de criminaliteit toe. Je kunt je ook richten op de rechtspraak. Hoe werkt de rechtspraak in Nederland? Welke stappen doorloopt een proces van de daad naar de uitspraak? In hoeverre worden de straffen tegenwoordig aangescherpt, en is dat terecht?

Bronnen:

VAK: MENS EN MAATSCHAPPIJ - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

87 - Thema: Religie en de moderne westerse maatschappij, vrienden of vijanden?

Beschrijving:

Sinds de algemene acceptatie van wetenschappelijk en verlicht gedachtegoed leeft Wetenschappelijk of anderzijds filosofisch denken op gespannen voet met religieus gedachtegoed in de westerse maatschappij. Met de komst van het humanisme, liberalisme, socialisme en feminisme komt ook een afname van klassiek christelijk gedachtegoed. Toch noemen veel mensen zich nog christen in het westen. Hoe gaat dit christendom om met moderne normen en waarden? Wordt er toleranter of juist fundamenteeler gereageerd? Hoe zit het met andere religies? Met de komst van veel islamitische migranten beleeft de Islam ook een opmars in Europa sinds de eerste veroveringen van de Islamieten in Spanje en de Ottomanen in de Balkan, hoe gaat dat samen met 'het westen'? Ook is er steeds meer aandacht voor spiritualiteit en 'oosterse' religies. Yoga, Mindfulness, Boeddhisme, Antroposofie zijn maar enkele voorbeelden van hobby's die worden neergezet als hulpmiddelen voor een voldaan leven, maar zijn eigenlijk religieuze bewegingen in hun eigen recht. Waarom gaat dit zo 'goed'?

Bronnen:

88 - Thema: De vluchtelingencrisis

Beschrijving:

Een van de meest besproken onderwerpen van de afgelopen tien jaar is toch wel de vluchtelingencrisis. Door de strijd tussen IS en de troepen van president Assad sloegen veel Syrische burgers op de vlucht. Daarnaast vluchten veel mensen uit oorlogsgebieden in Afrika. Deze vluchtelingen probeerden sinds 2013 in steeds grotere getalen de Middellandse Zee over te steken, vaak in overvolle bootjes. In 2015 en 2016 bereikte dit een hoogtepunt, waarbij regelmatig scheepjes vergingen en veel vluchtelingen omkwamen. Wie kent er niet de foto van het verdronken jongetje Aylan dat was aangespoeld op een strand in Turkije? Vanaf 2015 raakten de vluchtelingenkampen in eilanden als Lesbos snel overvol. Via Griekenland probeerden veel vluchtelingen Europa in te komen en ook via Turkije werden er veel vluchtpogingen gedaan. In Europa werden tienduizenden asielaanvragen gedaan door vluchtelingen die in de E.U. een veilig onderkomen hoopten te vinden. Vervolgens begon de discussie tussen de Europese landen wie deze vluchtelingen moest opvangen. Voor een land als Turkije lijkt de vluchtelingencrisis zelfs een troef te zijn om in te zetten in de hoop dat ze toch lid kunnen worden van de E.U. Sommige vluchtelingen wonen intussen al meerdere jaren in een vluchtelingenkamp in Griekenland of aan de grens met Turkije. Het laatste woord is hier zeker nog niet over gesproken. Hoe is deze vluchtelingencrisis ontstaan en waarom vluchtten deze mensen? Hoe kon de opvang van deze vluchtelingen voor zoveel problemen en discussie zorgen en wat zou een goede en menselijke oplossing zijn om deze vluchtelingen op te vangen? Of moeten ze dan toch maar terug naar het land van herkomst?

Bronnen:

Economie

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

89 - Thema: De Brexit

Beschrijving:

Op 31 januari heeft het Verenigd Koninkrijk (VK) de Europese Unie (EU) verlaten. Nu geldt een overgangsfase, tot en met 31 december 2020. In deze periode blijven alle EU-regels en wetten voor het VK van kracht. Voor burgers en bedrijven verandert er vrijwel niets. In je profielwerkstuk kan je onderzoeken wat de economische gevolgen zijn voor Nederland. Je kunt hierbij een keuze maken in wat je precies wil gaan onderzoeken.

Bronnen:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/brexit>

<https://www.deondernemer.nl/brexit/>

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

90 - Thema: De economische gevolgen van het coronavirus

Beschrijving:

Op het moment van schrijven zijn de scholen, net als veel bedrijven, in een heleboel landen gesloten. Er worden door de overheid noodmaatregelen genomen banen en inkomen te beschermen. In je profielwerkstuk zou je kunnen onderzoeken wat de economische gevolgen zijn voor Nederland als geheel, maar je zou je ook kunnen focussen op een bepaalde bedrijfstak of een bedrijf. Welke bedrijven komen in de problemen? Waarom komt het ene bedrijf wel in de problemen en het andere niet? Hoe lossen de ondernemers hun problemen op een creatieve manier op?

Bronnen:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19>

<https://nos.nl/artikel/2328444-coronacrisis-leidt-tot-economisch-domino-effect-ik-laat-die-nieuwe-bus-maar-zitten.html>

<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/03/20/voorkomen-dat-de-schok-van-corona-het-hele-systeem-lamlegt-a3994490>

<https://www.rtlnieuws.nl/economie/ondernemen/artikel/5061386/coronavirus-ondernemen-horeca-omzet-koffie-restaurant-retail>

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

91 - Thema: De economische gevolgen van de stikstofaanpak in Nederland

Beschrijving:

In 2019 ontstond een 'stikstofcrisis' toen de Raad van State twee uitspraken deed over het Programma Aanpak Stikstof. In de hele wereld hebben mensen te maken met de problemen omtrent het vrijkomen van stikstof door dierlijke mest of de uitstoot van verbrandingsmotoren. Het kabinet kwam met maatregelen om de uitstoot te beperken. In je profielwerkstuk zou je kunnen onderzoeken in welke mate deze maatregelen de Nederlandse economie beïnvloeden.

Bronnen:

<https://www.rtlz.nl/algemeen/binnenland/artikel/4906081/stikstof-snap-niet-meer-dit-hoe-het-zit-crisis-probleem>

<https://www.parool.nl/nederland/dit-zijn-de-maatregelen-van-het-kabinet-tegen-de-stikstofcrisis-bba1a6ad/>

<https://www.deondernemer.nl/actueel/bouw/pfas-stikstof-crisis-zorg-bouwbedrijven-personeelstekort~2002847>

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

92 - Thema: Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

Beschrijving:

Maatschappelijk verantwoord ondernemen is een vorm van ondernemen gericht op economische prestaties (profit), met respect voor de sociale kant (people), binnen de ecologische randvoorwaarden (planet). In je profielwerkstuk zou je kunnen onderzoeken of er bedrijven in Rotterdam op deze manier werken en wat dit voor ze betekent.

Bronnen:

www.mvonderland.nl

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzame-economie/maatschappelijk-verantwoord-ondernemen>

www.duurzaam-ondernemen.nl

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

93 - Thema: Circulaire economie

Beschrijving:

In een circulaire economie bestaat geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt. De overheid streeft naar een volledig circulaire economie in 2050. In je profielwerkstuk kun je gaan onderzoeken waar dit streven vandaan komt, hoe dit in de samenleving leeft, welke maatregelen bedrijven nemen en wat dit voor hen betekent. Je zou je kunnen focussen op het Rotterdamse bedrijfsleven (bijvoorbeeld de Rotterdamse haven).

Bronnen:

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/circulaire-economie>

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/circulaire-economie>

<https://themasites.pbl.nl/circulaire-economie/>

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

94 - Thema: Cryptomunten

Beschrijving:

Vanaf 2009 is de Bitcoin beschikbaar en kan er mee worden betaald en gehandeld. Cryptomunten zijn gebaseerd op een communicatievorm vanuit de tweede wereldoorlog genaamd cryptografie. In je profielwerkstuk kan je onderzoeken hoe cryptomunten zijn ontstaan. Hoe het gebruik van cryptomunten sinds 2009 is ontwikkeld. Op welke manier cryptomunten op dit moment worden gebruikt. Welke invloed cryptomunten hebben op het normale betalingsverkeer.

Bronnen:

<https://www.wisselkoers.nl/cryptomunten>

<https://www.vanlanschot.nl/-/media/files/themapublicaties-beleggen/vanlanschot-themapublicatie-cryptomunten.ashx>

<https://temooiomwaartezijn.be/fraude/fraude-met-cryptomunten>

<https://eenvandaag.avrotros.nl/collectie/cryptomunten/>

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

95 - Thema: Citymarketing

Beschrijving:

Citymarketing is iets van de laatste jaren. Citymarketing richt zich op het zo goed mogelijk profileren van een stad, dorp of bijvoorbeeld winkelstraat. Een stad die aan citymarketing doet probeert zijn concurrentiepositie zo sterk mogelijk te maken. In je profielwerkstuk zou je citymarketing als fenomeen kunnen onderzoeken, maar je kunt je ook richten op een stad als Rotterdam (of 020 natuurlijk).

Bronnen:

<https://www.datamatch.nl/wat-is-citymarketing/>

<https://www.marketingfacts.nl/topic/citymarketing>

<https://www.iamsterdam.com/nl>

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

96 - Thema: Flexibilisering van de arbeidsmarkt

Beschrijving:

Flexibilisering van de arbeidsmarkt is een verzamelnaam voor een reeks processen en maatregelen die bijdragen aan een soepeler werking van de arbeidsmarkt. Bij flexibilisering van de arbeidsmarkt gaat het over onderwerpen als werkgelegenheid, ontslagrecht, ontslagbescherming, flexwerken en dergelijke een rol. In je profielwerkstuk zou je kunnen onderzoeken hoe de arbeidsmarkt zich heeft ontwikkeld en op welk punt we nu staan. Je zou ook een deelonderwerp (bijvoorbeeld) flexwerken kunnen onderzoeken en in de praktijk gaan onderzoeken in welke mate er geflexwerkt wordt. Je zou je onderzoek ook kunnen richten op een bepaalde bedrijfstak.

Bronnen:

www.flexmarkt.nl

<https://www.publiekperspectief.nl/themas/flexibilisering-arbeidsmarkt/>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/02/10/kamerbrief-over-flexibilisering-arbeidsmarkt-in-de-zorg>

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

97 - Thema: Robotisering

Beschrijving:

In de afgelopen jaren zijn taken die eerste door mensen werden uitgevoerd in toenemende mate overgenomen door robots. Dit heeft op het ene beroep een grotere impact dan op het andere beroep. In je profielwerkstuk zou je kunnen onderzoeken in welke mate robotisering de werkgelegenheid beïnvloedt. Hoe gaat dit precies in z'n werk? Hoe leeft het fenomeen robotisering in de samenleving? Is robotisering een kans of juist een bedreiging?

Bronnen:

<https://www.randstad.nl/werknemers/blog/robotisering>

<https://www.trouw.nl/economie/robotisering-gaat-de-komende-jaren-20-miljoen-mensen-hun-baan-kosten~b7066cbc/>

<https://www.cnvvakmensen.nl/diensten/kennisbank/robotisering>

VAK: ECONOMIE - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM

98- Thema: Gedragseconomie

Beschrijving:

In 2017 kreeg Richard Thaler voor zijn bijdragen aan de gedragseconomie de Nobelprijs voor de economie. Gedragseconomie heeft de economische wetenschap dichter bij andere sociale wetenschappen gebracht, zoals de psychologie en de sociologie. In je profielwerkstuk zou je kunnen onderzoeken in welke mate gedragseconomie de keuzes van de beleidsmakers in Nederland beïnvloed. Je zou het ook dichter bij huis kunnen zoeken. Zie je bijvoorbeeld zaken die Richard Thaler beschreven heeft terug in het gedrag van klasgenoten, je vrienden, ouders enz?

Bronnen:

<https://esb.nu/kvs/20034295/gedragseconomie-en-beleid>

https://www.tpedigitaal.nl/sites/default/files/bestand/inleiding_gedragseconomie.pdf

<https://www.kijkmagazine.nl/nieuws/nobelprijs-economie-gedragseconomie/>

VAK: NATUURKUNDE, ECONOMIE - HAVO/VWO PROFIEL: NG, NT

99 - Thema: Economische aspecten van technologische ontwikkelingen

Beschrijving:

In de ICT is het een bekend gegeven dat ca. elke 1½ jaar de rekensnelheid van computers zich verdubbelt. Zo iets geldt ook voor de geheugencapaciteit. Verder verschijnt er om de 4 à 5 jaar een nieuwe generatie computers op de markt. Ook besturingssystemen volgen elkaar in rap tempo op. Wat is de drijvende kracht achter deze ontwikkelingen? Is dat de behoefte aan rekenkracht bij de gebruikers of is dat de behoefte aan het versterken van de marktpositie door het bedrijf?

Om nieuwe technologieën te ontwikkelen, zijn grote afdelingen R&D (Research and Development) nodig. Daar wordt wetenschap bedreven. In hoeverre is dit zuivere wetenschap? In hoeverre wordt het onderzoek gestuurd door economische belangen?

Philips is een bedrijf dat sterk is in innovatie, maar daar zelf nauwelijks van profiteert. Zo stond Philips aan de

wieg van de CD, de DVD en nu van de Blu Ray Disc, terwijl andere bedrijven daarmee de markt veroveren, met name Japanse electronicaconcerns. Vele uitvindingen van Philips hebben het echter niet gehaald. Dat leidt ertoe dat Philips steeds meer divisies consumentenelektronica in de verkoop doet. Hoe kan dat? Waar verdient Philips dan wel aan? Wat kost het om een innovatief idee vanaf de tekentafel grootschalig op de markt te krijgen? Hoe lang duurt zo'n traject? Hoeveel ontwikkelingen lopen dood vergeleken met vernieuwingen die wel levensvatbaar zijn? Wat is de relatie tussen Philips Natlab en de TU Eindhoven? In verband met de huidige klimaatproblematiek lijken duurzame energiebronnen als wind- en zonne-energie aantrekkelijke opties. Toch blijft hun marktaandeel zeer beperkt. Bij zonne-energie is zowel grootschalige opwekking (in zonnecentrales) als kleinschalige opwekking (met zonnecellen) mogelijk. Maar de opbrengsten wegen niet op tegen de investeringen. Men is naarstig op zoek naar goedkope en vooral rendabeler zonnecellen. Op termijn verwacht men dat zonne-energie economisch aantrekkelijk wordt. Welke vernieuwingen worden momenteel onderzocht? Wat zijn de eerste resultaten? Wat zijn de verwachtingen? Wanneer denkt men concurrerende zonnecellen te kunnen introduceren? Je kiest een technologische ontwikkeling, je beschrijft de aard en werking van de technologie en de vernieuwingen daarin, je gaat na hoe lang het ontwikkelingstraject duurt en wat het kost, je gaat na door welke factoren het ontwikkelingstraject wordt gestuurd. Wat bepaalt of een innovatie levensvatbaar is en succesvol wordt op de markt?

Bronnen:

boeken over techniek, boeken over economie, internet, onderzoeksinstituten van universiteiten en bedrijven

Niveau: havo, vwo

Wiskunde A

VAK: WISKUNDE A - HAVO/VWO - PROFIEL: CM, EM, NG

100 - Thema: Het ontwerp van een spel.

Beschrijving:

Bij vrijwel alle spelletjes is er een leuke combinatie van kans en tactiek. Zoals jullie misschien al weten is de kansrekening ook ontstaan uit een grote behoefte een goede tactiek te kunnen bereiken door berekeningen. Immers, er werden grote bedragen ingezet.

We starten bij een bekend spel, naar keuze, rekenen enkele kansen uit en proberen op grond daarvan iets over de tactiek te zeggen.

Het doel is echter zelf een spel te ontwerpen, spelregels te formuleren, het spel te maken, enkele keren te spelen, en ook hierbij enkele kansen uit te rekenen en een idee te geven voor een geschikte tactiek.

Analyse van een bekend spel: 2 dagen, inclusief korte verslaggeving

Ontwerp van een eigen spel, spelregels, enkele spelen doen: 3 dagen

Het spel netjes en verzorgd maken van het spel: 2 dagen

Berekenen van de kansen, tactiek, andere ideeën, verslaggeving: 3 dagen

P.S. Deze opdracht is niet geschikt voor leerlingen uit 11 H4.

VAK: WISKUNDE A - HAVO, VWO - PROFIEL: CM, EM

101 - Thema: Het lerarentekort

Beschrijving:

Een paar uurtjes vrij omdat een docent ziek is zijn alleen maar mooi meegenomen. Maar als je school met structurele personeelstekorten kampt zijn de gevolgen al snel niet leuk meer. Hoe komt het eigenlijk dat er in Nederland een lerarentekort is ontstaan? Kan jij goede oplossingen vinden voor dit probleem?

VAK: WISKUNDE A - VWO - PROFIEL: CM, EM

102 - Thema: Dyslexie

Beschrijving:

Dyslexie (woordblindheid) zou je kunnen opvatten als iets lastigs. Maar wat is dyslexie eigenlijk? En stel dat je dyslexie hebt, hoe zou je er dan mee kunnen omgaan? Een mooi onderzoek zou zijn welke factoren van invloed zijn op leesopbrengst van dyslecten. Wat is de invloed van lettertype, regelafstand, papierkleur... en hoe verhoudt de snelheid van het lezen zich tot het echte begrijpen van de tekst? Een onderzoek waarbij psychologie komt kijken, statistische verwerking en eigen veldwerk waarmee je klasgenoten écht kunt helpen.

VAK: WISKUNDE A - HAVO, VWO - PROFIEL: CM, EM

103 - Thema: Sociale netwerken

Beschrijving:

In het digitale tijdperk kunnen we via snapchat, Whatsapp, TikTok en Insta met net zoveel mensen contact maken als we maar willen. Maar hoe werken sociale netwerken eigenlijk? Hoe word je populair in de klas, of zijn er strategieën om je filmpje *viral* te laten gaan? Het beïnvloeden van (je positie) in netwerken kun je met behulp van wiskunde beter begrijpen.

Bron: Zebrareeks, 47.

VAK: WISKUNDE A - HAVO, VWO - PROFIEL: CM, EM

104 - Thema: Geschiedenis van operations research

Beschrijving:

In de Tweede Wereldoorlog hadden de Duitsers Engeland bijna totaal afgeknepen van de rest van de wereld. Een land dat verarmt, kan geen oorlog winnen, dacht Hitler. Vanuit de VS kwam er een enorm bevoorradingsprogramma op gang. Dit ging met konvoien, groepen schepen. Deze moesten worden beschermd, en er moest rekening worden gehouden met het risico dat een konvoi verloren ging bij een duikbootaanval. Hoe plan je dat goed? Deze planningsvraagstukken ontwikkelden zich tot een tak van economische wiskunde die operations research heet.

Bron: Zebrareeks, 59.

VAK: WISKUNDE A OF B - HAVO, VWO - PROFIEL: CM, EM, NG

105 - Thema: Intelligentietests

Beschrijving:

Intelligentietests en andere psychologische tests worden praktisch altijd gebruikt voor selectieprocedures. Dit wil zeggen dat als je solliciteert voor een baan je IQ wordt gemeten samen met een aantal andere eigenschappen/kenmerken. Ook zijn er tests die de studievoortgang bij kinderen vaststellen (denk aan de Cito-toets). In de context van onze multiculturele samenleving is een belangrijke vraag of deze tests eerlijk zijn. Worden bepaalde bevolkingsgroepen misschien benadeeld door dergelijke tests?

VAK: WISKUNDE A OF B - HAVO, VWO - PROFIEL: NG, NT

106 - Thema: De Gulden snede

Beschrijving:

Heel vaak denk je dat wiskunde nergens over gaat. Bij dit PWS leer je dat dat niet zo is. Een getallenpatroon, bedacht door Fibonacci, blijkt ongeveer in de hele natuur voor te komen. Het gaat om de rij 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21... Waarom is deze rij zo belangrijk voor hoe planten groeien, slakkenhuizen ontstaan, zelfs de verhoudingen in het menselijk lichaam? De Gulden Snede $(1 + \sqrt{5})/2$ hangt met deze rij samen. Waarom vinden zoveel mensen dit een bijna goddelijk getal, en wat is de esoterische betekenis?
Bron: Zebrareeks, 4.

VAK: WISKUNDE A OF B - HAVO, VWO - PROFIEL: EM, NG, NT

107 - Thema: Game en app design

Beschrijving:

Computerspelletjes spelen is allemaal heel leuk. Maar wat maakt nou dat een spelletje succesvol is? Bij dit onderwerp ga je dieper in op hoe een computerspel ontworpen wordt. En als je de uitdaging aandurft, ga je ook zelf aan de slag om een spel te ontwerpen. Hoeveel levels, hoeveel levens wil je? En hoe zorg je ervoor dat het er mooi uitziet? Hoe bouw je spanning op? Of je zou je kunnen afvragen waarom sommige apps zo verslavend zijn. De ontwerpers van apps spelen bewust in op onze zwakke plekken...

VAK: WISKUNDE A EN B - HAVO, VWO - PROFIEL: NG, NT

108 - Thema: Symmetrie

Beschrijving:

Symmetrie is in de natuur bijna overal aanwezig. Een bol als onze zon is oneindig symmetrisch, mensen en dieren hebben een bijna identieke linker- en rechterkant. Wat is symmetrie eigenlijk? En waarom spreekt symmetrie ons zo aan? Er zijn precies 17 soorten symmetrische patronen in het platte vlak. Escher vond deze mateloos interessant. In het Alhambra, een islamitisch paleis in Zuid-Spanje, komen al deze soorten symmetrie voor. Er zijn Waarom zijn het er precies 17, en niet één meer of minder? Bij dit theoretisch onderwerp bestudeer je patronen en schoonheid vanuit de wiskunde.
Bron: J Bos, T van der Wolf, *Zeventien keer symmetrie*.

VAK: WISKUNDE A OF B - HAVO, VWO - PROFIEL: EM, NG, NT

109 - Thema: Wiskunde en muziek

Beschrijving:

De wiskundige theorie achter muziek. Waarom bestaat een octaaf uit acht tonen? Waarom klinken sommige noten wel samen, en andere niet? Hoe komt het dat een symmetrisch patroon in de notenbalk (zoals een canon of fuga) zo mooi klinkt? In dit PWS ga je uitzoeken wat de relatie is tussen muziektheorie en wiskunde. Maak vooral je eigen keuzes! Leer eenvoudiger transponeren, onderzoek muziekherkenningssoftware, ontwerp een 31-tonige toonladder of bouw een eigen muziekinstrument.
Bron: Zebrareeks, 15 en 36.

VAK: WISKUNDE A, ECONOMIE - VWO - PROFIEL: CM, EM, NG

110 - Thema: Modellen voor aandelen- en optieprijsen

Beschrijving:

Als je geld wilt verdienen met beleggen, is het handig om van tevoren te kunnen inschatten hoe de prijzen van aandelen en opties zich ontwikkelen. En ook al speelt het toeval hier een belangrijke rol, toch is het mogelijk om vanuit de wiskunde patronen te ontdekken. In dit onderzoek ga je dus een economisch proces wiskundig onderzoeken. Zeer actueel en heel toepasbaar!

Bron: Zebrareeks, 28.

VAK: WISKUNDE A, ECONOMIE - HAVO, VWO - PROFIEL: CM, EM

111 - Thema: Speltheorie

Beschrijving:

Hoe kan een markt gezond blijven als verschillende bedrijven elkaar beconcurreren? Het lijkt wel alsof er in het groot een spel wordt gespeeld: je wilt jezelf niet in de kaarten laten kijken. Voor gedragingen van spelers is er een wiskundige theorie ontwikkeld. Het gaat om vragen als: Welke informatie deel je wel of niet? Hoe kun je een concurrent uit de markt spelen? Is het altijd het beste om voor de hoogste winst te gaan? Als je beter wilt begrijpen hoe bedrijven hun strategieën ontwikkelen, is dit je kans.

Bron: Zebrareeks, 22.